

UNIVERZITET U SARAJEVU - FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA PEDAGOGIJU

Poticanje kreativnosti u visokoškolskoj nastavi: ciljevi i ishodi

ZAVRŠNI MAGISTARSKI RAD

Mentor: prof.dr. Amir Pušina

Student: Emina Agović

Sarajevo, septembar, 2025.

UNIVERSITY OF SARAJEVO – FACULTY OF PHILOSOPHY

DEPARTMENT OF PEDAGOGY

***Fostering Creativity in Higher Education Teaching: Goals and
Outcomes***

FINAL MASTER'S THESIS

Mentor: prof. dr. Amir Pušina

Student: Emina Agović

Sarajevo, September, 2025.

Sadržaj:

Sažetak:	
Abstract:	
UVOD	1
TEORIJSKI OKVIR ISTRAŽIVANJA	2
Definiranje temeljnih pojmova	2
Kreativnost	2
Divergentno mišljenje	3
Motivacija	4
Okruženje	4
Znanje	5
Poticanje kreativnosti u visokoškolskoj nastavi: uloga profesora u implementaciji	6
Strategije i pristupi poticanja kreativnosti	7
Metode poučavanja	11
Stilovi profesora	12
Kreacijski pedagoški standardi profesora u razvoju kreativnog mišljenja kod studenata	13
METODOLOŠKI DIO ISTRAŽIVANJA	15
Predmet istraživanja	15
Cilj istraživanja	15
Zadaci istraživanja	15
Hipoteze	15
Metode istraživanja	15
Rad na dokumentaciji	15
Metoda teorijske analize	16
Deskriptivna metoda	16
Komparativna metoda	16
Tehnika istraživanja	17
Analiza sadržaja	17
Instrument istraživanja	17
Evidencioni list	17
Uzorak	17
ANALIZA I INTERPRETACIJA ISTRAŽIVANJA	18
ZAKLJUČAK	75
Literatura:	76

Sažetak:

Učenje temeljeno na istraživačkoj pedagogiji omogućava studentima slobodu u istraživanju i oblikovanju vlastitog razumijevanja nastavnog sadržaja. Studenti na ovakav način pristupaju konstruktivističkom učenju, pri čemu znanje stiču kroz istraživačke zadatke i refleksije. Naglasak se stavlja na razvoj kreativnosti i kritičkog mišljenja, na osnovu čega se kreativnost posmatra kao temelj znanja za inovativno djelovanje. Prema Sawyeru, kreativnost se razvija kroz slobodu mišljenja i struktuirano istraživanje, na osnovu čega se kreiraju nove ideje i originalna rješenja. Cilj istraživanja je, metodom analize sadržaja, utvrditi u kojoj mjeri je poticanje kreativnosti svih sudionika nastave, posebno kroz eksplicitne, a djelimično implicitne pojmove, operacionalizirano u programskim dokumentima, s naglaskom na nastavne planove i silabuse, definirano kroz obrazovne ciljeve i ishode u skladu s paradigmom integrirane pedagogije i poučavanja za kreativnost. Pomoću postavljenih zadataka i hipoteza analizirat će se eksplicitni pojmovi uz dodatno razmatranje djelimično implicitnih pojmova koji ih nadopunjuju i dodatno ukazuju na prisutnost kreativnosti u ciljevima kolegija i/ili ishodima učenja. Za cjeloviti razvoj studenta ključan je konfluentni pristup učenju. Konfluentni pristup učenju integrira kognitivne, emocionalne i iskustvene komponente. Ovakav pristup stvara poticajno okruženje u kojem se sadržaji dublje razumiju, a istovremeno se razvijaju lični stavovi, samopouzdanje i sposobnost samorefleksije.

Kreativnost je kompetencija koja omogućava pojedincu da bude jedinstven i inovativan u obrazovnom procesu, da stvara, povezuje, reinterpreтира i prenosi znanja u inovativne načine. Pokretačka snaga učenja i inovacije je mašta, koja omogućava studentima modeliranje, odnosno stvaranje i razvijanje apstraktnog mišljenja, empatije i fleksibilnosti.

Ključne riječi: kreativnost, divergentno mišljenje, motivacija, okruženje, znanje

Abstract:

Learning based on research pedagogy provides students with the freedom to explore and shape their own understanding of the teaching content. In this way, students engage in constructivist learning, acquiring knowledge through research tasks and reflections. The emphasis is placed on the development of creativity and critical thinking, whereby creativity is viewed as the foundation of knowledge for innovative action. According to Sawyer, creativity develops through freedom of thought and structured inquiry, which leads to the generation of new ideas and original solutions. The aim of this research, using the method of content analysis, is to determine the extent to which fostering creativity among all participants in teaching particularly through explicit, and to some extent implicit, concepts is operationalized in curricular documents, with a focus on syllabi and teaching plans, defined through educational goals and learning outcomes in accordance with the paradigm of integrated pedagogy and teaching for creativity. By means of the set tasks and hypotheses, explicit concepts will be analyzed, along with additional consideration of partially implicit concepts that complement them and further indicate the presence of creativity in course goals and/or learning outcomes. For the holistic development of the student, a confluent approach to learning is essential. The confluent approach to learning integrates cognitive, emotional, and experiential components. Such an approach creates a stimulating environment in which content is more deeply understood while simultaneously fostering personal attitudes, self-confidence, and the ability for self-reflection. Creativity is a competence that enables the individual to be unique and innovative in the educational process, to create, connect, reinterpret, and transfer knowledge in innovative ways. The driving force of learning and innovation is imagination, which allows students: modeling, creating and developing abstract thinking, empathy and flexibility.

Keywords: creativity, divergent thinking, motivation, environment, knowledge

UVOD

U visokoškolskim ustanovama kreativnost postaje sve značajnija u težnji ka inovativnim pristupima u obrazovanju. Visokoškolsko obrazovanje prepoznaje važnost u prenošenju znanja i razvijanja sposobnosti kritičkog mišljenja i kreativnosti kod studenata (Muminović, 2013). Različite metode i pristupi koriste se za podsticanje kreativnosti u obrazovnom procesu, a poseban fokus u istraživanju jesu ciljevi i ishodi učenja studenata.

Kreativnost je dinamičan proces koji se njeguje kroz različite psihološke i didaktičke metode (Pušina, 2020).

U obrazovnom procesu je studentima potrebno omogućiti didaktičke strategije uz pomoć kojih će biti podstaknuti ka istraživanju svojih kreativnih potencijala i ka stvaranju kreativnih navika. Prema navodima autorice Bašić (2009), uspješnost profesorovog i studentovog odnosa se ogleda kroz trijadni odnos, profesor-student-sadržaj, koji je zasnovan na uzajamnom odnosu. Trijadni odnos, odnosno pedagoški trokut predstavlja uspostavljanje odnosa koji se temelji na pedagoškom odnosu na osnovu kojeg se razvijaju sposobnosti i vještine u iznošenju stavova, znanja i stvaranju novih ideja. Uspješan odnos između profesora i studenta temeljen na kvalitetnoj međuljudskoj komunikaciji i međusobnom povjerenju, značajan je faktor u ostvarivanju pozitivnih akademskih ishoda studenata te predstavlja ključni pokazatelj razvoja njegove kreativnosti i slobode izražavanja (Bašić, 2009). Kreativnost omogućava ispitivanje, povezivanje informacija i stvaranja, odnosno rješavanje problema na inovativan način. Važnu ulogu u poticanju kreativnosti kod studenata imaju profesori i zbog toga je veoma bitno podsticati ih na kreativno učenje i težnju ka višim ciljevima.

Za ostvarivanje kreativnosti potrebno je stvoriti povjerenje i otvorenu saradnju između profesora i studenta, zasnovanu na uklanjanju određenih blokada u ostvarivanju kreativnih procesa. Obzirom da je čovjek kompleksno biće za njegov razvoj potrebno je omogućiti raznolikost djelovanja, usmjerenost njegovog razmišljanja, stvaranja odnosno rješavanja problema koji dovode do novih spoznaja i rješenja, odnosno stvaranja stvaralačke ličnosti. Ostvarenost kvalitetnog kreativnog rada sa studentom temelji se na vlastitim iskustvima i omogućavanju stvaralačke angažiranosti studenta (Nola:1987).

TEORIJSKI OKVIR ISTRAŽIVANJA

Definiranje temeljnih pojmova

Kreativnost

Pojam kreativnost je složen proces koji uključuje različite pristupe i procese. Razvija se od najranije dobi, još od predškolskog uzrasta i prožima se kroz cijeli život. Jedan od najvažnijih preduvjeta za kreativnost, prema Morenu, smatra se spontanost, jer spontanošću se oslobađa kreativnost. Veliku ulogu u razvoju i istraživanju kreativnih sposobnosti imaju oblici odgoja. Ukoliko su roditelji autoritativni, tada se kod djece može javiti strah ili ukoliko roditelji nisu dosljedni u odgoju svog djeteta može se javiti nesigurnost, gdje će dijete iskazati nejasnoću u svom djelovanju (Nola:1987).

Kreativnost potiče od latinske riječi *creare*-stvoriti, sazdati. Kreativnost je imanentna ljudskoj prirodi i društvu/školi svih nivoa, a podrazumijeva spremnost na odgovore, pitanja i traganja ka velikim brojem originalnih pitanja/odgovora u manje strukturiranim situacijama (Pušina, 2018).

Kreativnost je kompetencija produktivnog angažiranja u različitim oblicima mišljenja:

- Fluentnom: generiranjem ideja;
- Fleksibilnom: mijenjanjem, adaptiranjem, modificiranjem, povećanjem, rearanžiranjem, unapređenjem, obrnutošću i redizajniranjem ideje ili produkta;
- Originalnom: kreiranjem, konstruiranjem, zamjenjivanjem, komponiranjem i unapređivanjem ideje ili produkta;
- Dizajniranjem novih načina mišljenja, novih procesa i novog produkta;
- Elaborativno: povećavati, proširivati i objašnjavati ideje i produkte;
- Maštanjem: povezivati poznato s nepoznatim i nepoznato s poznatim u razmatranju problema i mogućnosti (Pušina, 2014).

Prema Colman (2001), kreativnost se odnosi na produkciju ideja i objekata koji su novi i originalni, vrijedni, primjenjivi, značajni i tačni. Kreativnost je u konstantnoj interakciji u procesu stvaranja, traganja i kreiranja novih, nepoznatih ideja, ali i uočavanja razvojnih potencijala već poznatih ideja (Pušina, 2014).

Dio je kompetencija poduzetnosti koje se temelje na kritičkom razmišljanju i rješavanju problema, preuzimanja inicijative i ustrajnosti te sposobnosti saradnje s drugima s ciljem

planiranja i upravljanja projektima koji obuhvataju društvene i kulturne vrijednosti. Kompetencija poduzetnosti koja se temelji na kreativnosti prožima se na području:

Znanja:

- Svijest o različitim situacijama i prilikama za provođenje ideja u djelo u okviru ličnih, društvenih i profesionalnih aktivnosti i o tome kako te ideje nastaju.
- Znanje i razumijevanje pristupa planiranja projekata i upravljanja projektima koji uključuju procese i resurse.
- Razumijevanje ekonomije, društvenih i privrednih prilika i izazova s kojima se suočavaju poslodavac, organizacija ili društvo.
- Svijest o etičkim načelima i vlastita samosvijest o snagama i slabostima.

Vještine:

- Mašta, strateško razmišljanje i rješavanje problema, kritičko i konstruktivno promišljanje u kontekstu razvoja kreativnih procesa i inovacije.
- Sposobnost samostalnog rada, rada s drugima u timu i sposobnosti mobilizacije resursa i održavanja aktivnosti.
- Sposobnost učinkovitog komuniciranja i pregovaranja s drugima, odnosno sposobnost donošenja finansijskih odluka koje sa sobom nose neizvjesnost, dvosmislenost i rizik.

Stavovi:

- Želja za motivisanjem drugih ljudi i vrednovanje njihovih ideja.
- Empatija i briga za ljude, te prihvatanje odgovornosti uz primjenu etičkih pristupa u cijelom procesu .
- Smisao za inicijativu i djelovanje, usmjerenost na budućnost, odvažnost i ustrajnost u ostvarivanju ciljeva (Pušina, 2014).

Divergentno mišljenje

Divergentno mišljenje temelji se na idejama koje predstavljaju reprezentacije visoke generalizabilnosti, a njihova povezanost s područjem i individualnim kognitivnim kapacitetima potvrđuje značaj u procesima ideacije.

Divergentno mišljenje se analizira kao gradivna kognitivna jedinica koja doprinosi kreativnosti, ali nije sinonim za kreativno mišljenje (Pušina, 2020).

Prema Kadum (2019), divergentno mišljenje podrazumijeva sposobnost stvaranja više različitih ideja ili rješenja na zadani problem. Ovakav oblik mišljenja karakteriše otvorenost, kreativnost, fleksibilnost i fluentnost u istraživanju. Divergentno mišljenje ne zahtijeva tačan odgovor, već podstiče studente na istraživanje, zamišljanje mogućnosti i izražavanje vlastitih perspektiva. Prema Guilfordu, divergentno mišljenje predstavlja temeljnu karakteristiku kreativnosti, jer što je razvijenije divergentno mišljenje, osoba pokazuje veću kreativnost. Temelji se na idejama koje služe kao reprezentacije visoke generalizabilnosti, a njihova povezanost s područjem i individualnim kognitivnim kapacitetima potvrđuje njihov značaj u procesima ideacije. Divergentno mišljenje predstavlja gradivnu kognitivnu jedinicu koja doprinosi razvoju kreativnosti i inovativnom pristupu učenja, ali nije sinonim samo za kreativno mišljenje (Pušina, 2020).

Divergentno mišljenje obuhvata fluentnost (sposobnost generiranja većeg broja ideja), originalnost (kreiranje jedinstvenih rješenja), elaborativnost (razrađenost ideja) i fleksibilnost (promjena perspektive), što predstavlja temeljni aspekt razvoja kreativnosti kod studenata. Potrebno je da profesori razumiju značaj vještina koje proizlaze iz taksonomije kreativnog mišljenja i da prepoznaju karakteristike kreativnih ličnosti studenata kako bi ih podržali u učenju. Neophodno je prepoznati gdje i kako pronaći resurse koji se odnose na kreativnost i kreativnu pedagogiju na osnovu čega će se studentima osigurati dodatne mogućnosti za razvoj i napredovanje.

Motivacija

Motivacija je pojam koji se odnosi na kreiranje, a povezuje se sa idejom pokretačke snage koja navodi na određenu aktivnost koja vodi do jedne od najvažnijih komponenti koje djeluju na ishode učenja i najčešće se vezuje za unutrašnje stanje koje podstiče ka potrebama, željama, porivima ili motiviše na određena ponašanja koja su usmjerena prema postizanju nekog cilja (Vizek-Vidović, 2003).

Okruženje

Okruženje prema autoru Pušini (2020), čine različiti aspekti ljudskih djelatnosti i istraživanja. Okruženje se definiše kao skup faktora, uvjeta i elemenata koji utiču na subjekta. Postoje različite aktivnosti koje mogu uticati na kreativne ishode subjekta (studenta), a u našem slučaju najvažnije je društveno okruženje. Društveno okruženje ima važnu ulogu i može biti uvjetovano interakcijom i uključenosti pojedinca u okruženje. Okruženje podstiče na razvijanje normi, vrijednosti individualnih vještina i sposobnosti unutar grupe.

Znanje

Znanje je kompleksan kognitivni i informacijski resurs koji proizlazi iz procesa učenja, iskustava i obrade informacija koje se mogu sagledati iz četiri ključne dimenzije: kongnitivne, informacijske, sociokulturne i procesualne dimenzije (Pušina, 2020).

Poticanje kreativnosti u visokoškolskoj nastavi: uloga profesora u implementaciji

Savremeni obrazovni standardi predstavljaju osnovnu za razvoj različitih oblika profesionalnog usavršavanja profesora u 21. stoljeću. Za uspješnu implementaciju kreativnosti u visokoškolskoj nastavi za profesore je neophodno da duboko razumiju strukturu i sadržaj svog predmeta, teorije i definicije kreativnosti. Na osnovu toga mogu primijeniti najučinkovitije strategije za podsticanje, praćenje, procjenjivanje i vrednovanje kreativnosti kod studenata i u samorefleksiji vlastitih pedagoških postupaka. Od posebne je važnosti stvaranje tzv. „psihološke klime sigurnosti“ u učionici, odnosno sigurnog prostora u kojem se studenti osjećaju slobodno, gdje ne postoji strah od postavljanja pitanja, niti izražavanja ideja. Primjena kreativnosti u visokoškolskoj nastavi zahtijeva osim ličnog doprinosa profesora i sistematičan pristup praćenju i vrednovanju nastavnih aktivnosti. Ovaj proces obuhvata jasno definisane ciljeve, precizno dokumentovane smjernice i konkretne oblike praćenja provedenih aktivnosti. Podrška obrazovnih institucija i lidera implementiraju uvođenje kreativnih inicijativa na različitim nivoima kurikularnog planiranja i realizacije. Ključni elementi podrške navedeni su u deset konkretnih smjernica, a to su:

- Uspostavljanje saradnje s roditeljima i članovima obrazovnih zajednica;
- Uključivanje kreativne pedagogije u planiranje i izvođenje nastave;
- Obezbeđivanje potrebnog vremena i resursa za profesore da razvijaju kreativne pristupe;
- Razvijanje profesionalnih zajednica profesora koji aktivno rade na implementaciji i evaluaciji kreativnog učenja;
- Omogućavanje međusobnog posmatranja i razmjene nastavnih iskustava kako bi se obogatila praksa;
- Stvaranje akademske klime koja cijeni i podstiče kreativnost, inovativnost i dizajn;
- Uključivanje studenata u rješavanju stvarnih akademskih problema i društveno korisnog djelovanja;
- Organizacija takmičenja, sajмова i prezentacija u kojima se potiče kreativno izražavanje studenata;
- Povezivanje fakulteta s vanjskim partnerima kako bi se kreativno učenje nastavilo i izvan formalnog nastavnog procesa;

- Obezbeđivanje budžeta za profesore kako bi kreirali ili nabavili resurse potrebne za poticanje kreativnog mišljenja i produkcije u učionici.

U skladu s navedenim smjernicama, od iznimne važnosti je koristiti instrumente koji omogućavaju sveobuhvatan uvid u individualne aspekte kreativnog izražavanja studenata. Korištenje ček lista deskriptora kreativnosti, poput one koju predstavljaju Kettler i saradnici (2018), omogućava profesorima i stručnim saradnicima da sistemski prate razvoj kreativnih potencijala kod studenata kroz konkretne i prepoznatljive oblike ponašanja, izražavanje ideja i rješavanja problema. Ove deskriptivne liste ne služe za vrednovanje u smislu ocjenjivanja, već kao dijagonistički i razvojni alati koji pomažu identificirati načine na koje studenti demonstriraju kreativno mišljenje, divergentno mišljenje, originalnost i fleksibilnost u pristupu zadacima, te spremnost na preuzimanje rizika u izražavanju vlastitih ideja. Takav pristup omogućava kreiranje profila studenta koji ne služi kategorizaciji, već boljem razumijevanju njegovih potreba i potencijala, čime se osigurava usmjeravanje na obrazovne aktivnosti. Važno je naglasiti da kreativnost nije jednolična, već se manifestira na različite načine kroz verbalne, matematičke, likovne, tehničke i druge domene, te je stoga nužno prepoznati i procijeniti različite puteve izražavanja kreativnih sposobnosti. Uloga profesora u tom procesu nije samo evaluatorska, već i mentorska u podržavanju, usmjeravanju i jačanju kreativnosti i samopouzdanja kod studenta. Ovakav pristup zahtijeva kontinuirano stručno usavršavanje profesora, osiguranje institucionalne podrške i stvaranje pozitivne obrazovne klime u kojoj studenti imaju slobodu izražavanja, osjećaj sigurnosti i mogućnost izbora. U ovakvom okruženju moguće je potaknuti autentičan kreativni razvoj i omogućiti studentima da kroz vlastita iskustva uče, stvaraju i napreduju. Kombinacijom stručne podrške, institucionalne uključenosti i ličnog angažmana profesora, kreativnost u visokoškolskoj nastavi može postati temelj savremenog obrazovanja, koje razvija slobodu mišljenja, inovativnosti i sposobnost za djelotvorno djelovanje studenata u kompleksnom svijetu (Pušina, 2020).

Strategije i pristupi poticanja kreativnosti

Prema Kettleru i saradnicima (2018), strategije za poticanje kreativnosti predstavljaju organizirane nastavne metode koje pomažu studentima u ostvarivanju obrazovnih ciljeva. Strategije koje se najčešće primjenjuju u praksi su kompariranje, sumiranje, tumačenje teksta i razvijanje koncepta. Kreacijske strategije posebno su osmišljene metode kako bi kod

studenata razvijale kreativno mišljenje. Taktike u razvijanju kreativnog mišljenja se odnose na konkretne postupke koje studenti, uz podršku profesora, uče i primjenjuju prilikom samostalnog rješavanja problema i dizajniranja rješenja. Modeliranje, potkrepljivanje i prakticiranje su ključni principi u razvoju kreativnosti. U obrazovanju kreativnost je jedna od temeljnih obrazovnih ciljeva i zahtijeva pažljivo osmišljene strategije u učionici, koje studentima omogućavaju izražavanje vlastitih ideja, preuzimanje inicijative, rješavanje problema i otkrivanje novih načina mišljenja. Za pozitivnu razrednu klimu i kvalitetnu interakciju između profesora i studenata nisu dovoljne samo strategije. Prema Kettleru (2018), strategije u razvoju kreativnosti u obrazovanju uključuju mnoge segmente koji studentima omogućavaju motivaciju za izražavanjem vlastitih ideja, a to su: uspostavljanje poticajnog okruženja, eliminiranje supresora kreativnosti, pronalaženje problema, provođenje tzv. sidro projekta, učestvovanje u kreativnim takmičenjima, analogijsko mišljenje, fluentnost, originalnost, fleksibilnost i elaboracija (Pušina, 2020).

Studenti mogu biti motivisani za stvaralaštvo, ali samo u sredini koje pruža emocionalnu toplinu, podršku i uzajamno uvažavanje. Načine uspostavljanja odnosa i komunikacije u učionici strukira profesor i time određuje kvalitet razredne klime. Razredna klima može biti demokratske i poticajne atmosfere, koja potiče na slobodno izražavanje mišljenja i studentske inicijative. Studentima se omogućava primjena strategija kao što su redefiniranje problema, poticanje na stvaranje ideja i odgađanje trenutnog zadovoljstva za postizanje višeg cilja. Ključni segment u oblikovanju prostora za kreativnost je interakcija profesora i studenta. Prema Flandersovoj analizi, najčešća dominantna verbalna uloga u komunikaciji se pripisuje profesoru. Međutim, kreativnost se ne razvija samo ukoliko je profesor isključivo izvor znanja, već ukoliko se studentu omogućava izražavanje vlastitih ideja, preuzimanje inicijative, rješavanje problema i otkrivanje novih načina mišljenja. Primjena strategije nije dovoljna ukoliko ne postoji podražavajuća razredna klima i kvalitetna interakcija između profesora i studenta. Pozitivan razvoj kreativnosti kod studenata se podstiče putem indirektnih oblika komunikacije: postavljanjem pitanja, poticanjem diskusije i zajedničko rješavanje problema, koji doprinose razvoju kreativnog mišljenja. Pored indirektnog oblika komunikacije, potrebno je primjenjivati i tehnike direktnog poučavanja, kao što je obraćanje pažnje isticanjem neobičnog, novog, zanimljivoga. Potrebno je kombinovati indirektno i direktno poučavanje. Kreativni profesor je uzor i motivator, koji prepoznaje da je kreativnost važna za život i učenje, pružajući podršku i motivaciju, te vjeruje da svi studenti mogu razviti svoje sposobnosti kreativnog mišljenja i izražavanja. Na ovakav način profesor gradi njihovo

samopouzdanje i osjećaj samoefikasnosti. Pored verbalne komunikacije značajnu ulogu u nastavnom procesu imaju i neverbalni oblici reakcija profesora, koje studenti često doživljavaju kao oblike nagrade ili kazne, kao što su: izraz lica, gestikualcija, fizička blizina ili aktivnosti profesora u radu sa studentima. Putem učenja kroz zajedničko istraživanje i preuzimanje razumih rizika, učionica postaje mjesto zajedničkog stvaranja (Andrilović, 1996).

Kreativni profesor uočava razliku između divergentnog i konvergentnog mišljenja, te posebnu pažnju posvećuje razvoju osobina originalnosti, fluentnosti, fleksibilnosti i elaboracije kod studenata. Profesori primjenjuju Taksonomiju kreativnog mišljenja kao osnovnu za razvijanje specifičnih kreativnih vještina, pri čemu prepoznaju i aktivno podstiču karakteristike kreativnih studenata. Stvara se sigurno i poticajno okruženje koje studentima omogućava da preuzimaju intelektualne rizike i slobodno izražavaju ideje bez straha. Organizuju se aktivnosti koje podrazumijevanju učenje kroz iskustvo i rješavanje problema, te u svom radu primjenjuju strategije i metode koje povezuju kreativno mišljenje sa sadržajem predmeta. Profesori znaju kako procijeniti kreativni rad studenata i pružaju im primjere uspješne kreativnosti u određenim disciplinama, te inspirišu studente da razvijaju vlastite ideje i rješenja.

U domenu vještina, profesor gradi sigurno psihološko okruženje u kojem studenti slobodno izražavaju vlastite ideje bez straha od pogrešaka. Taktike poticanja kreativnosti pomažu studentima u razvijanju novih ideja i rješavanju problema iz različitih uglova, podstiču njihovu maštovitost i inovativnost. Ove metode uključuju grupni i individualni rad, imaginaciju, promjenu perspektive i strukturirano razmišljanje. Tri metode koje uključuju grupne i individualne oblike rada koje potiču kreativno mišljenje kod studenta su: brainstorming, SCAMPER i Šest šešira mišljenja.

Metoda generiranja koja predstavlja postupak iznošenja što više ideja u vezi s određenom temom ili problemom, bez cenzure ili osude, kako bi se kasnije ideje analizirale i razvijale naziva se brainstorming ili moždana oluja. Uglavnom se koriste u grupi, ali postoje i individualne varijante. Kod prakticiranja brainstorming metoda treba voditi računa o:

- Formiranju manje grupe do 12 članova i izvoru iskusnog vođe „brainstormera“;
- Izbjegavanju evaluacije i kritike ideja tokom izlaganja;
- Poštivanje pravila „Jednake šanse“ za sve učesnike;
- Usmeravanju pažnje i na tuđe ideje, a ne samo na vlastite;

- Kombiniranju individualnog i grupnog rada, tzv. „brainwriting“, putem kartica koje se rotiraju i nadopunjuju (Pušina, 2020).

Akromin za sedam kreativnih strategija koje se koriste za unapređenje postojećih ideja ili proizvoda naziva se SCAMPER. SCAMPER koraci su:

- Substitute (zamijeni): Šta se može zamijeniti?
- Combine (kombiniraj): Šta se može kombinovati? (Spajanjem dva ili više dijelova da se dobije nešto novo ili spajanje komponenti koje ne idu skupa.)
- Adapt (prilagodi): Šta se može prilagoditi? (Adaptirati/prilagoditi dijelove ili promijeniti mjesto komponenti originala da bi se stvorio funkcionalan način.)
- Modify (promijeni): Šta se može promijeniti ? (oblik, veličina...)
- Put to other uses (Upotrijebiti drugačije): Kako bi se ideja mogla drugačije koristiti? (novi način primjene)
- Eliminate (ukloni): Šta se može ukloniti? (unapređenje originala)
- Reverse/Rearrange (obrni/preuredi): Šta se može promijeniti redoslijedom ili obrnuti? (promijena hijerarhije, strukture, novi redoslijed...), (Pušina, 2020).

SCAMPER podstiče studente da preispituju poznato i uobičajno, sagledaju mogućnosti unapređenja ili inovacije.

Metoda šest šešira mišljenja podrazumijeva šest stilova razmišljanja, simboliziranih različitim bojama šešira. Predstavlja korporativni trening za unapređenje kreativnosti i inovativnosti. Omogućava istaživanje različitih načina pristupanja rješavanja zadataka, pronalaženju i evaluiranju rješenja. Studenti bi nosili na glavi šešire različitih boja kako bi sagledali problem iz više uglova:

- Bijeli šešir: fokus na činjenicama i informacijama: koje trebamo i koje imamo informacije, izvore...;
- Crveni šešir: ističe emocije i osjećaje: intuiciju, instiktivne osjećaje...;
- Crni šešir: upozorava na rizike i nedostatke: prepreke na putu, rizike...;
- Žuti šešir: ističe pozitivne strane i prednosti: nove ideje, najbolje mogućnosti...;
- Zeleni šešir: simbolizira kreativnost i nove ideje: dodatne alternativne ideje, rješenja, kombinovanje postojećih ideja, drugačije pristupe...;
- Plavi šešir: usmjerava proces mišljenja i vodi diskusiju: svrha ovog procesa, ciljevi kojima težimo, definiranje problema... (Pušina, 2020).

Metodama brainstorming, SCAMPER i Šest šešira mišljenja omogućavaju studentima razvijanje kritičkog i divergentnog mišljenja, slobodnog izražavanja ideja bez straha od osude, sposobnost sagledavanja problema iz više perspektiva, jačanje timskog rada i međusobnog poštovanja. Profesor osmišljava i provodi iskustveno učenje koristeći metode koje razvijaju kreativno mišljenje, inovativnost i rješavanje problema. Primjenjivanjem strategija i tehnika za podsticanje kreativnosti povezuje se sa kognitivnim razvojem i znanjem specifičnog predmeta, koristeći se validnim instrumentima za procjenu kreativnog procesa i proizvoda studenta. Profesor studentu objašnjava, približava i modelira kreativno mišljenje, inovacije i dizajn. Profesor je motivator koji ohrabruje studenta da i sam vježba i razvija vlastite kreativne potencijale (Pušina, 2020).

Metode poučavanja

Metode poučavanja su u uzajamnoj povezanosti sa stilovima mišljenja studenata koji značajno utiču na njihov uspjeh u učenju. Sternberg (1997), navodi primjere kompatibilnosti koji su najpogodniji za predavanja i hijerarhijski stil mišljenja, dok rad na projektima više odgovara zakonodavnom stilu. Kooperativno učenje najbolje odgovara eksternim studentima koji vole da sarađuju sa drugima, da uče kroz interakciju, dok memorisanje najviše koriste studenti sa konzerativnim stilovima mišljenja. Sternberg je dugi niz godina podučavao napredne statističke kurseve algebarskim stilovima s fokusom na izvođenje i razumijevanje formula. Dijelio je studente na one koji lahko savladavaju gradivo i one koji imaju poteškoće u razumijevanju. Primjenom geometrijskog pristupa rezultati su pokazali da studenti koji su tada bili slabiji, pokazivali su značajan napredak i razumijevanje. Da bismo postigli pozitivne ishode potrebno je da prilagodimo metode poučavanja različitim stilovima mišljenja. Kada profesor mijenja pristupe i izlazi iz okvira jednoličnog načina podučavanja, pruža mogućnosti da veći broj studenata ostvari svoj potencijal. Zbog toga je veoma bitno da se razvija fleksibilnost u metodičkom radu i da se uzimaju u obzir individualne razlike među studentima. Prilagođavanjem nastavnih metoda različitim stilovima učenja, doprinijet će inkluzivnijem, učinkovitijem i kreativnijem obrazovanju (Pušina, 2014).

Stilovi profesora

Stil vođenja profesora obuhvata spektar od integrativnog ponašanja do dominantnog ponašanja i prema tome možemo razlikovati tri stila profesora, a to su: autoritativni, demokratski i permisivni.

Autoritativni stil vođenja je oblik dominantnog ponašanja u kojem je profesor središte svih aktivnosti. Studentima se onemogućava sudjelovanje, učestovanje i provođenje aktivnosti koje mu omogućavaju slobodno iznošenje mišljenja, razvijanja intelektualnih sposobnosti, motivacije, kreativnosti i samostalnosti. Često su studenti izloženi kritikama i u ovakvom okruženju stvaraju se nepovoljni uslovi za rad, učenje, razvijanje kreativnosti, iznošenje želja, te motivacije ka napredovanju i učenju. U autoritativnom stilu vođenja izostavljen je trijadni odnos čija je primjena i pristup u nastavnom radu primaran da bi se postigli pozitivni ishodi učenja i znanja.

Demokratski stil vođenja je oblik integrativnog ponašanja profesora u čijem se okruženju osiguravaju povoljni uvjeti za učenje. Profesor studenta podstiče na samostalno i inicijativno djelovanje, održavaju se pozitivni odnosi i osiguravaju se povoljni uslovi za učenje i razvoj. Prilagođavanjem nastavnog sadržaja, okruženja i pristupa na osnovu individualnih potreba studenta, stvara se pogodna socio-emocionalna klima za učenje, razvijanje motivacije, samostalno i aktivno uključivanje i učenje (Bratanić, 1993). Kvalitet socio-emocionalne klime ovisi o strukturi studentske grupe, stavovima studenata, interakciji, uvažavanju potreba, želja i ciljeva. Najviši stepen socio-emocionalne klime stvara profesor koji vodi grupu demokratskim stilom, jer studentima omogućava slobodno iznošenje mišljenja, stavova, veću slobodu i lagodnost pri sudjelovanju i učenju na osnovu kojeg studenti stvaraju pozitivne stavove prema odsjeku na kojem studiraju.

U okruženju u kojem studenti imaju otvorenu i motivirajuću podršku profesora u istraživanju, propitivanju i razvijanju vlastitih stvaralačkih sposobnosti bez straha od pogreške imaju razvijenu motivaciju, koja je usko povezana sa razvojem kreativnosti, a značajno utiče na emocionalnu inteligenciju. Emocionalna inteligencija doprinosi boljoj samoregulaciji u procesu učenja, prevladavanju prepreka i konstruktivnim pristupima izazova. Studenti oblikuju integrirani pristup učenju i razvoju u kojem se povezuju racionalne i emocionalne komponente kako bi se poticale kreativne vještine (Duffour, 2012).

Karakteristike koje odlikuju demokratski stil vođenja profesora su fleksibilnost, upućivanje pohvala studentu, ohrabrivanje, poštivanje i uvažavanje studentovih osjećaja i kompetencija (Bratanić, 1993).

Permisivni stil vođenja profesora je karakterističan za profesora koji nije produktivan za rad niti interpersonalne odnose. Permisivni profesor ne pokazuje zainteresovanost za uspjeh studenta, sticanje znanja, uvođenje discipline i uspostavljanje autoriteta. Klima u učionici nije povoljna za učenje, pozitivno i uspješno razvijanje studenta, jer je odnos profesora i studenta nedovoljno struktuiran, bez postavljenih granica, usmjeravanja, postavljenih ciljeva i ishoda učenja (Bašić 1993).

Temeljni pedagoški zahtjev savremene nastave, jeste da u procesu učenja studenti tragaju i otkrivaju načine koji će ih dovesti do željenih znanja i vještina. Profesori će primjenjivanjem organiziranih i planski osmišljenih načina, temeljenim na didaktičkim metodama, prenositi znanje, razvijati vještine i oblikovati stavove kod studenata. Svrha didaktičkih metoda u visokoškolskoj nastavi ima poseban značaj za poticanje kreativnosti studenata, primjenom različitih metoda podučavanja, koje će poticati kritičko mišljenje, rješavanje problema, inovativnost i samostalno donošenje zaključaka (Slatina, 1950).

Kreacijski pedagoški standardi profesora u razvoju kreativnog mišljenja kod studenata

Kreacijski pedagoški standardi predstavljaju specifična znanja i vještine, koje profesori trebaju posjedovati kako bi uspješno razvijali i poticali kreativnost kod studenata. Kreacijski pedagoški standardi pomažu profesorima da prepoznaju važnost uloge koju imaju u oblikovanju okruženja, koje njeguje inovativnost i slobodno mišljenje. Znanje profesora obuhvata razumijevanje temeljnih koncepata kreativnosti, definicija i teorija koje ih potkrepljuju, kao i njihovu primjenu u različitim nastavnim konceptima. Važno je da profesori razviju svijest o važnosti kreativnosti za život i rad, te da svi studenti mogu razvijati svoje kreativne potencijale kroz odgovarajuće smjernice i podršku. Potrebno je poznavati validne definicije kreativnosti, kao i teorije koje potkrepljuju te definicije, te razumjeti kako se primjenjuju u različitim domenima, odnosno osposobiti studente da ih znaju primijeniti u kontekstu različitih nastavnih oblasti.

Psihološki sigurno okruženje koje potiče intelektualno preuzimanje rizika je ključno za kreativni razvoj studenta, primjenu strategija i taktika koje povezuju kreativnost sa znanjem i vještinama. Potrebno je prepoznati tipične osobine kreativnih studenata i podržati ih u njihovom izražavanju. Objašnjavanjem prirode kreativnosti i prikazivanjem primjera studentima će se omogućiti dublje razumijevanje i primjena kreativnih procesa. Iskustvenim učenjem putem validnih i pouzdanih protokola doprinijet će kvalitetnom vrednovanju kreativnog izražavanja. Modeliranjem vlastitog kreativnog mišljenja i inovativnog pristupa, profesori studentima postaju uzor i inspiracija (Pušina, 2020).

Uz znanje, jednako važan segment su vještine koje omogućavaju profesorima da to znanje učinkovito primijene u praksi, a to su:

- Vještine za stvaranje psihološki sigurnog okruženja, koje potiče intelektualno preuzimanje rizika, otvorenost prema novim idejama i razvoj divergentnog mišljenja.
- Osposobljenost za organizaciju iskustvenog učenja koristeći se instruktivnim modelima, koji uspješno potiču kreativno razmišljanje, rješavanje problema i inovativnosti.

Profesori bi trebali redovno primjenjivati strategije i taktike koje integriraju kreativno mišljenje s konkretnim znanjem i vještinama unutar određene discipline. Strategije i taktike koje bi primjenjivali unutar određene discipline uključivale bi i osmišljavale primjenu validnih, pouzdanih i osjetljivih instrumenata procjene kreativnih procesa i proizvoda. Prirodu kreativnosti potrebno je objasniti koristeći se višestrukim primjerima i modelima kreativnog rada, te na vlastitim primjerima demonstrirati kreativno mišljenje i inovativnost uz aktivno uključivanje studenata u vježbe. Na ovaj način se ne razvijaju samo kreativni kapaciteti, već se jačaju vlastite profesionalne uloge mentora i vodiča u procesu kreativnog razvoja.

METODOLOŠKI DIO ISTRAŽIVANJA

Predmet istraživanja

Predmet istraživanja je kurikularno definirano poticanje kreativnosti u visokoškolskoj nastavi.

Cilj istraživanja

Cilj istraživanja je metodom analize sadržaja utvrditi u kojoj je mjeri, implicitno, osobito eksplicitno, u programskim dokumentima, osobito predmetnim silabusima, operacionalno-putem ciljeva i ishoda, definirano poticanje kreativnosti svih sudionika u nastavi.

Zadaci istraživanja

1. Utvrditi i analizirati eksplicitni i implicitni pojmovni prostor u ciljevima i ishodima silabusa kolegija.
2. Uporediti eksplicitni i implicitni pojmovni prostor temeljem brojnosti i opsega kreacijskih pojmova.

Hipoteze

H1. Eksplicitni i implicitni kreacijski pojmovni prostor u ciljevima i ishodima kolegija jasno odražava teorijsko psihologijsko utemeljenje ljudske kreativnosti.

H2. Implicitni pojmovni prostor bogatiji je u odnosu na eksplicitni pojmovni prostor. Pojam „bogatiji“ odnosi se na brojnost i opseg kreacijskih pojmova.

Metode istraživanja

Rad na dokumentaciji je neempirijska metoda koja se upotrebljava u postupku istraživanja odgoja i obrazovanja u kojoj se istraživač susreće izravno sa praskom i stvarnošću odgoja i obrazovanja s ciljem prikupljanja podataka. Rad na dokumentaciji omogućava istraživaču da istražuje sadašnje i buduće postupke u odgoju i obrazovanju i obzirom da je neempirijska metoda istraživanja zahtijeva prikupljanje najadekvatnijih dokumenata koji će odgovarati istraživačkoj temi. Informacije se prikupljaju iz primarnih, originalnih izvora, a najčešće su tekstualni dokumenti u vidu zakona, literatura o odgoju i obrazovanju, radovi znanstvenika i slično. Podaci se prikupljaju iz tri vrste materijala, a to su:

- teksturalni (dokumentarni);
- ikonični (fotografije, TV, snimci, crteži, zapisi, filmovi) i

- zvukovni (Mužić, 1999).

Metoda teorijske analize za svako pedagoško istraživanje je neophoda i od iznimne važnosti. Metoda teorijske analize podrazumijeva korištenje pedagoško-psihološke literature, priručnika, udžbenika, nastavnih planova i programa, stručnih i naučnih radova, te omogućava da se nakon proučavanja izvora, prikupljenih činjenica i analiziranih veza i odnosa, proučavanja predmeta i pojava dođe do novih rješenja i naučnih zaključaka (Mužić, 1999).

Cilj metode teorijske analize u ovom istraživanju je prikupljanje što više izvora koji govore o predmetu rada, odnosno o poticanju kreativnosti u visokoškolskoj nastavi.

Deskriptivna metoda u istraživanju visokoškolske nastave koristi se kao skup naučno-istraživačkih postupaka s kojima se opisuju pojave povezane s poticanjem kreativnosti kod studenata, pri čemu se ispituju ciljevi i ishodi nastave. Ovom metodom se primarno opisuju trenutno stanje i specifičnosti osobina nastavnih sadržaja i aktivnosti bez dubljeg istraživanja uzročnosti (Mužić, 1999).

U ovom istraživanju deskriptivna metoda je primijenjena kroz analizu silabusa Odsjeka za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu s ciljem detaljnog opisa načina i primjene strategija za poticanje kreativnosti u visokoškolskoj nastavi. Postupkom jednostavnog i empirijskog opisa nastavnih ciljeva, ishoda učenja, obaveza studenata i elemenata praćenja rada studenata u toku semetra, istraženi su elementi koji doprinose razvoju kreativnih kompetencija studenata i njihove efikasnosti u postizanju obrazovnih ciljeva.

Komparativna metoda je postupak uspoređivanja istih ili srodnih činjenica, pojava, procesa i odnosa, tačnije utvrđivanje njihove sličnosti i razlika u njihovom ponašanju i intenzitetu (Mužić, 1999). Komparativna metoda u ovom istraživanju koristila se u kompariranju pojmova: kreativnosti, kreacije, opservacije, generiranja ideja, fleksibilnosti, sposobnosti, procesa i okruženja, koji su zastupljeni u ciljevima kolegija i ishodima učenja nastavnih kolegija silabusa Odsjeka za pedagogiju na Filozofskom fakultetu u Sarajevu, koji su eksplicitno i/ili implicitno prisutni. Ova metoda zasnovana je prvenstveno na kvalitativnim metodama, ali unutar komparativne metode moguće je koristiti tehnike i instrumente, kvalitativne i kvantitativne paradigme.

Tehnika istraživanja

Analiza sadržaja predstavlja tehniku zaključivanja koja se zasniva na sistematskom i objektivnom identifikovanju karateristika datih poruka (Fajgelj, 2007).

Analizom sadržaja se raščlanjuju i objašnjavaju sastavi nekih poruka koje predstavljaju izrađen sistem i disciplinu na osnovu kojih se dobijaju rezultati istraživanja koji su slični ili isti, ukoliko se koriste isti postupci kao kod drugih istraživača. Karakteristike koje se primjenjuju korištenjem analize sadržaja su: uzajamna isključivost, homogenost, značajnost, objektivnost i vjernost, sposobnost stvaralaštva, osnove hipotetskog okvira u analizi sadržaja i operacionalizacija (Stojak,1990).

Analiza sadržaja je tehnika koja se temelji na opisnom postupku uključujući rastavljanje silabusa na njegove osnovne elemente, kao što su: ciljevi nastave, ishodi učenja, metoda i strategija, te načina evaluacije, odnosno kreativno izražavanje studenata. Analiza sadržaja omogućava detaljnu analizu i utvrđivanje elemenata, koji imaju za cilj poticanje i razvoj kreativnih kompetencija studenata u visokoškolskoj nastavi (Žugalj i dr.,2006).

Analiza sadržaja dokumenata je tehnika koje se primjenjuje u okviru kvalitativne analize.

Instrument istraživanja

Evidencioni list je instrument koji sadrži podatke o autoru, dokumentu i iskazu saglasno sa sadržajem kodeksa, odnosno radu na kategorijalnom sistemu gdje se formiraju pojedinačni i grupni obrasci. Pojedinačni obrazac se pravi u slučajevima kada se radi složeni predmet istraživanja, odnosno kada je kvantitativnog tipa, dok grupni podaci se prave kada je predmet istraživanja uži, odnosno kada je kvalitativnog tipa istraživanja (Miljević, 2007). Evidencionalni list se koristi za analizu, prikaz i prikupljanje podataka prisutnosti pojmova koji ukazuju na poticanje kreativnosti u ciljevima kolegija i ishodima učenja silabusa Odsjeka za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu.

Uzorak

Uzorak istraživanja je silabus Odsjeka za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu. Unutar silabusa pregledano je 111 nastavnih kolegija.

ANALIZA I INTERPRETACIJA ISTRAŽIVANJA

U okviru analize nastavnih kolegija silabusa Odsjeka za pedagogiju izdvojeni su pojmovi *kreativnost*, *kreacija*, *opservacija*, *generiranje ideja*, *fleksibilnost*, *okruženje*, *proces i sposobnosti*. Ovi pojmovi prepoznati su kao eksplicitno i/ili implicitno prisutni u formulaciji ciljeva kolegija i ishoda učenja, pri čemu je njihova učestalost evidentirana pomoću frekvencije (*f*).

Kreacijski pojmovni prostor				
Kolegij/silabus	Pojam	Eksplicitni / <i>f</i>	Implicitni / <i>f</i>	Komentar
Pedagoška psihologija 1	Kreativnost	Ciljevi kolegija 4 Ishodi učenja 2	Ishodi učenja 3	
Ukupno/ <i>f</i>		6	3	
Povijest pedagogije i školstva Bosne i Hercegovine	Kreativnost		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Istraživanje i analiza zahtijevaju stvaralačko mišljenje.
Ukupno/ <i>f</i>			2	
Pedagoška psihologija 2	Kreativnost	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 3	Ishodi učenja 2	
Ukupno/ <i>f</i>		4	2	
Pedagoška psihologija 3	Kreativnost	Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 4		
Ukupno/ <i>f</i>		6		
Pedeutologija	Kreativnost	Ciljevi kolegija 1		
Informatika u pedagogiji	Kreativnost		Ishodi učenja 1	
Temeljna nastavna umijeća	Kreativnost		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Upućuje na zahtjeve razmišljanja i stvaranje rješenja koje uključuju kreativne procese na osnovu „umijeće

				prosudbe“ U ishodima učenja kreativno promišljanje je prikazano na osnovu izraza „prilagoditi obrazovne sadržaje djeci“.
Ukupno/f			2	
Pedagogija i školstvo u bosanskohercegovačk oj porodici	Kreativnost		Ishodi učenja 1	Kritičko promišljanje i rasprava.
Pedagogija 1	Kreativnost	Ishodi učenja 1		
Didaktika	Kreativnost		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 2	Poticanje na istraživanje i rješavanje problema može podrazumijevati kreativno mišljenje.
Ukupno/f			4	
Opća psihologija 1	Kreativnost	Ishodi učenja 1		
Pedagoška komunikologija	Kreativnost		Ishodi učenja 2	
Pedagogija	Kreativnost	Ciljevi kolegija 2		
Didaktika 1	Kreativnost		Ishodi učenja 1	
Specijalna pedagogija 6	Kreativnost		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2	
Ukupno/f			3	
Opća pedagogija	Kreativnost		Ciljevi kolegija 2	Implicitno kroz „Kritičko mišljenje“ i „samostalno promišljanje“ uka zano je na kreativnost.
Opća psihologija 2	Kreativnost	Ishodi učenja 2	Ishodi učenja 7	Razvoj i plasiranje kreativnih ideja, modeliranje

				kreativnosti i inovativnog učenja i ličnosti.
IP Pedagogija slobodnog vremena	Kreativnost		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2	
Ukupno/f			3	
Didaktika 2	Kreativnost		Ishodi učenja 1	
Intraobiteljska dinamika	Kreativnost		Ishodi učenja 2	
Ukupno/f			3	
Metodika vannastavnog rada	Kreativnost		Ishodi učenja 2	
Osnove andragogije	Kreativnost		Ishodi učenja 3	
Odgoj nadarenih	Kreativnost		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 4	
Ukupno/f			6	
Osnovi obiteljske pedagogije	Kreativnost		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 3	
Ukupno/f			6	
Ukupno/f		22	53	

Kreacijski pojmovni prostor				
Kolegij/silabus	Pojam	Eksplicitni / f	Implicitni / f	Komentar
IP Muzejska pedagogija	Kreacija	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1		Kreiranje odgoja i obrazovanja u muzeju.
Ukupno/f		2		
Pedagoška komunikologija	Kreacija		Ishodi učenja 2	
Metodika nastavnog rada	Kreacija		Ishodi učenja 3	
Osnovi obiteljske	Kreacija	Ishodi učenja	Ishodi učenja	

pedagogije		1	3	
Odgoj nadarenih	Kreacija	Ishodi učenja 1		
Povijest pedagogije i školstva Bosne i Hercegovine	Kreacija		Ishodi učenja 1	„Samostalno provoditi istraživanje“ zahtijeva oblikovanje strukture i pitanja.
Temeljna nastavna umijeća	Kreacija		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Upućuje na individualno promišljanje i razvoj ideja na osnovu izraza „osvijestiti mogućnosti“ . U ishodima učenja „priprema nastavnog sata“ podrazumijeva osmišljavanje sadržaja.
<i>Ukupno/f</i>			2	
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom sa intelektualnim teškoćama i djecom u autističnom spektru 1	Kreacija	Ciljevi kolegija 1		Kreiranje strategija
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom s govornim teškoćama i djecom sa specifičnim teškoćama u učenju 1	Kreacija	Ciljevi kolegija 1		
Pedagoška psihologija 2	Kreacija	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2	Ishodi učenja 2	
<i>Ukupno/f</i>		3	2	
Osnove specijalne pedagogije	Kreacija	Ciljevi kolegija 1	Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 1	

Ukupno/f		1	4	
Pedeutologija	Kreacija	Ciljevi kolegija 1		
Opća povijest pedagogije i školstva	Kreacija		Ciljevi kolegija 1	Ukazuje na stvaranje odnosno kreaciju.
Komunikacija u nastavi	Kreacija	Ishodi učenja 1	Ishodi učenja 1	Konstruiranje novog koncepta, implicitni pojam
Medicinska pedagogija	Kreacija		Ishodi učenja 1	Konstrukcija novih pojmova ukazuje na jasno stvaranje i oblikovanje.
Predškolska pedagogija	Kreacija	Ciljevi kolegija 1	Ishodi učenja 4	
Specijalna pedagogija 4	Kreacija	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1		
Ukupno/f		2		
Pedagoška psihologija 3	Kreacija	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 3		
Ukupno/f		4		
Inkluzija u nastavi	Kreacija	Ishodi učenja 1		
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom koja su nadarena i talentirana 2	Kreacija	Ishodi učenja 1		
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom sa intelektualnim teškoćama i djecom u autističnom spektru 2	Kreacija	Ishodi učenja 1		
Metodika odgojno-obrazovnog rada s	Kreacija	Ishodi učenja 1	Ishodi učenja 2	Kreirati individualizirani

djecom koja su nadarena i talentirana 1				plan, eksplicitni pojam Predložiti mjere i uticati na podršku, implicitni pojmovi
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom s govornim teškoćama i djecom sa specifičnim teškoćama u učenju 2	Kreacija	Ishodi učenja 2		
IP Pedagogija slobodnog vremena	Kreacija		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2	
Ukupno/f			3	
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom sa poremećajima u socio-emocionalnom razvoju i neprihvatljivim oblicima ponašanja 1	Kreacija	Ishodi učenja 1		
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom sa poremećajima u socio-emocionalnom razvoju i neprihvatljivim oblicima ponašanja 2	Kreacija	Ishodi učenja 2		
Metodika odgojnog rada	Kreacija	Ishodi učenja 1	Ishodi učenja 2	
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom sa senzornim i tjelesnim teškoćama 2	Kreacija	Ishodi učenja 2		
Nadareni učenici	Kreacija	Ishodi učenja 1	Ishodi učenja 1	
Pedagogija usmjerena na dijete: sistemi podrške i partnerstva u inkluzivnom obrazovanju	Kreacija	Ishodi učenja 1	Ishodi učenja 2	
Specijalna pedagogija 2	Kreacija	Ishodi učenja 1		Kreirati pozitivnu disciplinu, eksplicitni pojam
Specijalna pedagogija	Kreacija	Ishodi učenja		

3		1		
Specijalna pedagogija 5	Kreacija	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1		
Ukupno/f		2		
Interkulturalni odgoj	Kreacija	Ishodi učenja 1	Ciljevi kolegija 1	
Obrazovne politike i upravljanje obrazovnim sistemima	Kreacija	Ishodi učenja 1		
Medijska pedagogija	Kreacija	Ishodi učenja 1		
Pedagogija	Kreacija	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1		
Ukupno/f		2		
Pedagoška psihologija 1	Kreacija	Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 3	Ishodi učenja 3	
Ukupno/f		6	3	
Specijalna pedagogija 6	Kreacija	Ishodi učenja 1		
Didaktika	Kreacija	Ishodi učenja 1	Ciljevi učenja 3	
Didaktika 1	Kreacija	Ishodi učenja 1		
Didaktika 2	Kreacija	Ishodi učenja 3		
Intraobiteljska dinamika	Kreacija	Ishodi učenja 1	Ciljevi kolegija 1	
Metodika vannastavnog rada	Kreacija	Ishodi učenja 1	Ciljevi kolegija 2	
Metodika nastave historije umjetnosti	Kreacija	Ishodi učenja 1		
Specijalna pedagogija 1	Kreacija		Ishodi učenja 1	
Specifičnosti istraživanja odgojno- obrazovnog rada s nadarenim učenicima	Kreacija		Ishodi učenja 1	

Odgoj nadarenih	Kreacija	Ishodi učenja 1		
Inkluzivno obrazovanje	Kreacija	Ishodi učenja 1		
Informatika u pedagogiji	Kreacija		Ishodi učenja 1	
Opća psihologija 2	Kreacija	Ishodi učenja 4	Ishodi učenja 6	
Obrazovanje odraslih	Kreacija	Ishodi učenja 1		Kreiranje andragoškog ciklusa, eksplicitni pojam
Istraživanje i obogaćivanje metodike odgojnog rada	Kreacija		Ishodi učenja 1	Implicitni pojam „napisati članak“ ukazuje na oblik stvaralačkog izraza.
Ukupno/f		65	53	

Kreacijski pojmovni prostor				
Kolegij/silabus	Pojam	Eksplicitni / f	Implicitni / f	Komentar
Specijalna pedagogija 4	Opservacija	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1		
Ukupno/f		2		
Specifičnosti istraživanja odgojno-obrazovnog rada s djecom s teškoćama u razvoju	Opservacija	Ciljevi kolegija 1		
Učenici s teškoćama u razvoju	Opservacija		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/f			2	
Temeljna nastavna umijeća	Opservacija		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	U ciljevima kolegija „Prosudba učeničkog rada“, podrazumijeva

				promatranje odnosno opažanje. U ishodima učenja „prepoznati elemente pripreme“ i „usporediti tehnike“ zahtijeva ju opažanje
Ukupno/f			2	
Povijest pedagogije i školstva Bosne i Hercegovine	Opservacija		Ishodi učenja 1	Analiza položaja i procjena obrazovanja zahtijeva opažanje i interpretaciju.
Pedagogijska istraživanja: Naučno- istraživački rad 2	Opservacija		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/f			2	
Komunikacija u nastavi	Opservacija		Ishodi učenja 3	Pojmovi prepoznati, uočiti i analizirati su pojmovi koji traže aktivno promatranje i tumačenje.
Inkluzivno obrazovanje	Opservacija	Ishodi učenja 1		Pedagoška opservacija
Metodika vannastavnog rada	Opservacija		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 2	
Ukupno/f			4	
Specijalna pedagogija 1	Opservacija	Ishodi učenja 1		
Pedagoška antropologija	Opservacija		Ishodi učenja 1	Implicitni pojam je opisan promatranjem obrazovnih fenomena i analiziranjem

				pojmovim „prepoznati“, „usporediti“ i „razumjeti“.
Specijalna pedagogija 2	Opservacija		Ishodi učenja 1	
Specijalna pedagogija 3	Opservacija		Ishodi učenja 1	
Istraživanje u nastavi	Opservacija		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/ <i>f</i>			2	
Metodika nastave historije umjetnosti	Opservacija		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 1	
Ukupno/ <i>f</i>			4	
Metodika nastavnog rada	Opservacija		Ishodi učenja 1	
Opća pedagogija 2	Opservacija		Ishodi učenja 5	
Profesionalna orijentacija	Opservacija		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 2	
Ukupno/ <i>f</i>			5	
Vrednovanje odgojno-obrazovnog rada	Opservacija		Ishodi učenja 2	
Metodika rada školskog pedagoga	Opservacija		Ishodi učenja 1	Pojmovi „prepoznati“ i „uvidjeti“ impiciraju promatranje i analiziranje.
Opća povijest pedagogije i školstva	Opservacija		Ishodi učenja 1	Zahtijeva pažljivo promatranje i interpretaciju analiziranjem, uspoređivanjem i vrednovanjem.
Didaktika 1	Opservacija		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2	

Ukupno/f			3	
Didaktika 2	Opservacija		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 1	
Ukupno/f			3	
Metodika odgojnog rada	Opservacija		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Promatranje i analiza istraživanja pedagoških pojava.
Ukupno/f			2	
Pedagogija i školstvo u bosanskohercegovačkoj porodici	Opservacija		Ishodi učenja 2	Analiza i istraživanje uključuju opažanje i proučavanje.
IP Muzejska pedagogija	Opservacija		Ishodi učenja 1	Ukazivanje na aktivnu refleksiju i praćenje analiziranjem značaja i pokazivanjem istraživačke radoznalosti.
Komunikacija u nastavi	Opservacija		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 2	Implicitni pojmovi ciljeva kolegija: socijalna percepcija, uvidjeti i razumijevanje odnosa. Implicitni pojmovi ishoda učenja: prepoznati i internalizirati pojam.
Ukupno/f			5	
Pedagogija 1	Opservacija		Ciljevi kolegija 1 Ishod učenja 1	Na direktno opažanje stvarnosti ukazuje implicitni pojam „promatranje“.
Ukupno/f			2	
Pedagogija 2	Opservacija		Ciljevi kolegija 1	
Inkluzija u nastavi	Opservacija	Ishodi učenja 1		Pedagoška opservacija

Prava djeteta i obrazovno pravo	Opservacija		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2	„Uočavanje pojava kršenja prava“ ukazuje na proces opažanja i analiziranja. „Prepoznavanje društvenih uticaja“ i „opisivanje kršenja prava“, implicitni pojmovi ishoda učenja
<i>Ukupno/f</i>			3	
Školska pedagogija 1	Opservacija		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Ishodi učenja podrazumijevaju razvoj vještina, interpretacije i istraživačke kompetencije. „istraživanje školskog odgoja i obrazovanja“ uklj učuje proces analize i opažanja.
<i>Ukupno/f</i>			2	
Uvod u pedagojska istraživanja	Opservacija		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
<i>Ukupno/f</i>			2	
Osnove specijalne pedagogije	Opservacija		Ishodi učenja 3	
Pedagoška psihologija 1	Opservacija		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 3	
<i>Ukupno/f</i>			4	
Didaktika	Opservacija		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
<i>Ukupno/f</i>			2	
Pedagoška psihologija 2	Opservacija	Ishodi učenja 1	Ishodi učenja 4	
Pedagoška psihologija	Opservacija		Ishodi učenja	

3			3	
Ukupno/f		7	77	
Temeljna nastavna umijeća	Generiranje ideja		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	„Proširiti shvaćanje“ i „osvijestiti mogućnosti“ su pojmovi koji su povezani implicitno sa stvaranjem ideja unutar ciljeva kolegija. U ishodima učenja za implicitni pojam se veže prilagodba sadržaja i preispitivanje rada koji uključuju idejno promišljanje.
Ukupno/f			2	
Specifičnosti istraživanja odgojno-obrazovnog rada s nadarenim učenicima	Generiranje ideja		Ishodi učenja 1	
Razvojna psihologija 1	Generiranje ideja		Ciljevi kolegija 2	
IP Učenici s teškoćama u razvoju	Generiranje ideja		Ishodi učenja 3	
Specijalna pedagogija 6	Generiranje ideja		Ishodi učenja 2	
Pedagoška psihologija 2	Generiranje ideja	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Ishodi učenja 2	
Ukupno/f		2	2	
Obrazovne politike i upravljanje obrazovnim sistemima	Generiranje ideja		Ishodi učenja 1	
Povijest pedagogije i školstva Bosne i Hercegovine	Generiranje ideja		Ishodi učenja 1	Samostalno izražavanje i analiza uključuju stvaranje i povezivanje ideja.
Interkulturalni odgoj	Generiranje ideja		Ishodi učenja 2	

Komparativna pedagogija	Generiranje ideja		Ishodi učenja 2	
Metodika odgojnog rada	Generiranje ideja		Ishodi učenja 1	„Kritičko razmatranje problema“ zahtjev a osmišljavanje i analizu ideja.
Pedagogija i školstvo u bosanskohercegovačkoj porodici	Generiranje ideja		Ishodi učenja 1	U okviru rasprave i promišljanja se razvijaju nove ideje.
Pedutologija	Generiranje ideja		Ciljevi kolegija 1	
Pedagogija	Generiranje ideja	Ciljevi kolegija 2		
Pedagoška psihologija 1	Generiranje ideja	Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 1		
Ukupno/f		3		
Pedagoška komunikologija	Generiranje ideja	Ishodi učenja 1		
Metodika vannastavnog rada	Generiranje ideja		Ishodi učenja 1	
Istraživanje u nastavi	Generiranje ideja		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 1	
Ukupno/f			3	
Metodika nastave historije umjetnosti	Generiranje ideja		Ishodi učenja 1	
Opća pedagogija 2	Generiranje ideja		Ishodi učenja 5	
Odgoj nadarenih	Generiranje ideja		Ishodi učenja 2	
Osnove andragogije	Generiranje ideja		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 3	
Ukupno/f			5	
IP Pedagogija slobodnog vremena	Generiranje ideja		Ciljevi kolegija	Implicitni pojam „osmišljavanje

			1 Ishodi učenja 1	aktivnosti“ kao poticanje ideja.
Ukupno/ <i>f</i>			2	
Pedagoška psihologija 3	Generiranje ideja	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 3		
Ukupno/ <i>f</i>		4		
Opća povijest pedagogije i školstva	Generiranje ideja		Ciljevi kolegija 1	Prikaz raznolikih stajališta i ideja je prikaz implicitnog pojma.
IP Muzejska pedagogija	Generiranje ideja		Ishodi učenja 1	Uključeno je osmišljavanje novih pedagoških rješenja.
Specijalna pedagogija 1	Generiranje ideja		Ishodi učenja 1	
Osnove specijalne pedagogije	Generiranje ideja		Ishodi učenja 3	Predlaganje strategija zahtijeva osmišljavanje i stvaranje novih ideja.
Informatika u pedagogiji	Generiranje ideja		Ishodi učenja 1	
Medijska pedagogija	Generiranje ideja		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/ <i>f</i>			2	
Pedagogija usmjerena na dijete: sistemi podrške i partnerstva u inkluzivnom obrazovanju	Generiranje ideja		Ishodi učenja 3	
Opća pedagogija	Generiranje ideja		Ciljevi kolegija 2	
Opća psihologija 1	Generiranje ideja		Ishodi učenja 1	
Ukupno/ <i>f</i>		12	55	
Pedagoška psihologija 1	Fleksibilnost	Ciljevi kolegija	Ishodi kolegija	

		2 Ishodi kolegija 1	2	
Ukupno/ <i>f</i>		3	2	
Povijest pedagogije i školstva Bosne i Hercegovine	Fleksibilnost		Ishodi učenja 1	Tumačenja kroz različita razdoblja zahtijeva promjenjive pristupe.
Metodika odgojnog rada	Fleksibilnost		Ishodi učenja 2	Podrazumijeva fleksibilno razmišljanje uz „kombiniranje tehnika i postupaka“ i „razmatranje pitanja i problema“.
Pedagoška psihologija 2	Fleksibilnost	Ishodi kolegija 2		
Temeljna nastavna umijeća	Fleksibilnost		Ishodi učenja 1	Fleksibilan pristup zahtijeva „prilagoditi obrazovne sadržaje“, što označava prilagođavanje nastavnog plana učenicima, primjenu različitih metoda i otvorenost prema promjenama u kurikulumu.
Pedagogija 2	Fleksibilnost		Ciljevi kolegija 1	Dozvoliti divergenciju ukazuje na otvorenost misaone fleksibilnosti.
Specijalna pedagogija 6	Fleksibilnost		Ishodi učenja 1	
Odgoj za građanske kompetencije	Fleksibilnost		Ishodi učenja 1	
Didaktika	Fleksibilnost		Ishodi učenja	

			1	
Pedagoška psihologija 3	Fleksibilnost	Ishodi učenja 2		
IP Učenici s teškoćama u razvoju	Fleksibilnost	Ishodi učenja 1		
Inkluzija u nastavi	Fleksibilnost		Ishodi učenja 1	Diferencirano okruženje, prilagođavanje i metodička fleksibilnost
Inkluzivno obrazovanje	Fleksibilnost		Ishodi učenja 1	Diferentno podučavanje
Opća pedagogija 2	Fleksibilnost		Ishodi učenja 8	
Odgoj nadarenih	Fleksibilnost		Ishodi učenja 2	
Osnove andragogije	Fleksibilnost		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 3	
Ukupno/f			5	
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom koja su nadarena i talentirana 2	Fleksibilnost		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Strategije i aktivnosti
Ukupno/f			2	
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom sa intelektualnim teškoćama i djecom u autističnom spektru 1	Fleksibilnost		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Strategije se prilagođavaju u odnosu na različite skupine.
Ukupno/f			2	
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom sa intelektualnim teškoćama i djecom u autističnom spektru 2	Fleksibilnost		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/f			2	
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom koja su nadarena i talentirana 1	Fleksibilnost		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Rad s nadarenom djecom traži prilagodbu i individualizaciju pristupa.
Ukupno/f			2	
Sociologija	Fleksibilnost		Ciljevi	

obrazovanja			kolegija 3	
Pedagoška komunikologija	Fleksibilnost		Ishodi učenja 2	
Osnove specijalne pedagogije	Fleksibilnost		Ciljevi kolegija 3	
Specijalna pedagogija 5	Fleksibilnost	Ishodi učenja 1		
Ukupno/ <i>f</i>		9	44	

Kreacijski pojamovni prostor				
Kolegij/silabus	Pojam	Eksplicitni / <i>f</i>	Implicitni / <i>f</i>	Komentar
Metodika rada školskog pedagoga	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1	Upoznavanje s radom pedagoga uključuje razvoj profesionalnih kompetencija kod studenata.
Medijska pedagogija	Sposobnosti		Ishodi učenja 3	
Socijalna pedagogija	Sposobnosti		Ishodi učenja 4	
Didaktika	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 3	
Ukupno/ <i>f</i>			6	
Didaktika 1	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 3	
Ukupno/ <i>f</i>			4	
Didaktika 2	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 2	
Ukupno/ <i>f</i>			4	

Metodika vannastavnog rada	Sposobnosti	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Ciljevi kolegija 2	
Ukupno/ <i>f</i>		2	2	
Odgoj za građanske kompetencije	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 3	
Ukupno/ <i>f</i>			4	
Intraobiteljska dinamika	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 4	
Ukupno/ <i>f</i>			6	
Specijalna pedagogija 6	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2	
Ukupno/ <i>f</i>			3	
Pedagogija	Sposobnosti	Ishodi učenja 5		
Pedagogijska istraživanja: Naučno- istraživački rad 2	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 3	
Ukupno/ <i>f</i>			4	
Razvojna psihologija 2	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 2	
Opća pedagogija	Sposobnosti		Ishodi učenja 4	
Opća psihologija 1	Sposobnosti		Ishodi učenja 4	
Pedeutologija	Sposobnosti		Ishodi	

			učenja 5	
Pedagoška psihologija 3	Sposobnosti	Ishodi učenja 3	Ciljevi kolegija 1	
Predškolska pedagogija	Sposobnosti		Ishodi učenja 5	
Učenici s teškoćama u razvoju	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 1	
Ukupno/f			3	
IP Učenici s teškoćama u razvoju	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 4 Ishodi učenja 3	
Ukupno/f			7	
Pedagogija usmjerena na dijete: sistemi podrške i partnerstva u inkluzivnom obrazovanju	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 3	
Ukupno/f			6	
Pedagoška psihologija 1	Sposobnosti	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 3		
Ukupno/f		3		
Metodika rada školskog pedagoga	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Upoznavanje uloge pedagoga zahtijeva profesionalne kompetencije. Implicitni pojmovi u ishodima su sposobnosti: „prepoznati“, „interpretirati“ i „promovirati“.
Ukupno/f			2	

Interkulturalni odgoj	Sposobnosti		Ishodi učenja 3	
Pedagoška psihologija 2	Sposobnosti	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 5	Ishodi učenja 1	
Ukupno/f		6	1	
Opća povijest pedagogije i školstva	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Upoznavanje studenata s kompleksnim historijskim razvojem naglašava spoznajne sposobnosti u ciljevima kolegija. U ishodima učenja intelektualne sposobnosti su imenovanje, analiziranje i uspoređivanje.
Ukupno/f			2	
Povijest pedagogije i školstva Bosne i Hercegovine	Sposobnosti		Ishodi učenja 1	„Samostalno provoditi istraživanja“ implicira sposobnost istraživanja i analize.
Obrazovne politike i upravljanje obrazovnim sistemima	Sposobnosti		Ishodi učenja 3	
Specijalna pedagogija 2	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/f			2	
Specijalna pedagogija 1	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi	

			učenja 1	
Ukupno/ <i>f</i>			2	
Temeljna nastavna umijeća	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Studenti će povezivati teoriju i praksu, razvijati kompetencije: „upoznati s vrstama nastavničkih kompetencija“. „Navedi temeljna nastavna umijeća“ navodi profesionalne sposobnosti.
Ukupno/ <i>f</i>			2	
Pedagoška antropologija	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	„Razumijevanje“ pretpostavlja kognitivne sposobnosti studenata. U ishodima učenja implicitni pojam je definiran kroz zahtjeve intelektualnih sposobnosti definiranjem, uspoređivanjem i primjenom.
Ukupno/ <i>f</i>			2	
Metodika odgojnog rada	Sposobnosti	Ishodi učenja 7	Ciljevi kolegija 2	„Osposobljavanje za praktičnu primjenu“ naglašava razvoj sposobnosti na osnovu znanja i praktične primjene.
Pedagogija i školstvo u bosanskohercegovačkoj porodici	Sposobnosti		Ishodi učenja 1	Samostalno istraživanje zahtijeva sposobnosti.

Specijalna pedagogija 5	Sposobnosti	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2		
Ukupno/f		3		
Komunikacija u nastavi	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 3	Implicitni pojmovi u ciljevima kolegija su: osposobiti, ojačati, povećati i razumijevanje. U ishodima učenja implicitni pojmovi su: vježbanje, kritičko procjenjivanje i prošireno razumijevanje.
Ukupno/f			6	
Specijalna pedagogija 3	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2	
Ukupno/f			3	
IP Muzejska pedagogija	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 3	Prilagođavanje, predlaganje aktivnosti, argumentiranje
Ukupno/f			6	
Komunikacija u nastavi	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 3	Implicitni pojmovi u ciljevima kolegija: proširiti znanje, steći, uvidjeti specifičnosti, usvojiti pojam i tehnike. Implicitni pojmovi u ishodima učenja: osnažiti samostalnost,

				usvojiti koncept, kontinuirati nove koncepte.
Ukupno/ <i>f</i>			6	
Medicinska pedagogija	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 3	U ciljevima kolegija razvoj kognitivne sposobnosti ukazuje implicitni pojam „produbiti svijet“. U ishodima učenja razvoj viših sposobnosti: dekonstrukcija, povećati permeabilnost i propitivanje.
Ukupno/ <i>f</i>			4	
Obrazovanje odraslih	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 2	Implicitni pojmovi: vježbanje kritičkog pristupa, osposobljavanje, razvoj vještina, primjena teorije, povezivanje znanja i prakse.
Ukupno/ <i>f</i>			5	
Pedagogija 1	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 2	Implicitni pojmovi: usvojiti terminologiju, osvjestiti osobne stavove; Vežbanje promatranja i analiza ukazuju na razvoj kognitivnih vještina.
Ukupno/ <i>f</i>			4	
Pedagogija 2	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 4	Implicitni pojmovi: osnažiti samopercepciju i aktivni doživljaj, ilustracija,

				proširiti promatranje, višestruke misaone i komunikacijske vještine
<i>Ukupno/f</i>			6	
Inkluzija u nastavi	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi kolegija 1	Razvijanje pedagoških kompetencija i prilagođavanje metodičke fleksibilnosti.
<i>Ukupno/f</i>			2	
Inkluzivno obrazovanje	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 3	Ciljevi kolegija: razvijanje pedagoških vještina Ishodi učenja: misaone i praktične vještine „djelovanje“, „analiziranje“ i „korištenje“
<i>Ukupno/f</i>			4	
Istraživanje i obogaćivanje metodike odgojnog rada	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 3	Ciljevi kolegija: osposobljavanje za istraživački rad, implicitni pojam Ishodi učenja: analizirati, komparirati i reflektirati, implicitni pojmovi
<i>Ukupno/f</i>			4	
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom koja su nadarena i talentirana 2	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2	Ciljevi kolegija: „osposobiti studente“ implicitni je pojam za razvoj konkretnih pedagoških vještina i znanja. Ishodi učenja: „preporučiti“ i „primijeniti“ su implicitni

				pojmovi misaone i praktične kompetencije.
Ukupno/f			3	
Metodika odgojno- obrazovnog rada s djecom sa intelektualnim teškoćama i djecom u autističnom spektru 1	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 3	Izvedbe i emocionalne vještine, implicitni pojmovi
Ukupno/f			4	
Metodika odgojno- obrazovnog rada s djecom sa intelektualnim teškoćama i djecom u autističnom spektru 2	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/f			2	
Metodika odgojno- obrazovnog rada s djecom koja su nadarena i talentirana 1	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 3	
Ukupno/f			4	
Prava djeteta i obrazovno pravo	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 1	Implicitni pojmovi: izgradnja svijesti, osjetljivost i reagiraju na ukazuju na kognitivne i afektivne sposobnosti studenata u ciljevima kolegija. Ishodi učenja: „demonstrirati mogućnosti primjene“ ukazu ju na primjenu znanja i vještina.
Ukupno/f			4	
Školska pedagogija 1	Sposobnosti	Ciljevi kolegija 1	Ishodi učenja 1	Razvijanje sposobnosti komparacije različitih koncepta,

				eksplicitni pojam Ishodi podrazumijevaju razvoj vještina interpretacije i istraživačke kompetencije.
Sociologija obrazovanja	Sposobnosti	Ciljevi kolegija 1	Ishodi učenja 1	Razvoj sposobnosti kritičkog promatranja, eksplicitni pojam Razvijanje intelektualnih sposobnosti analize i primjene
Sociologija odgoja	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1	
Uvod u pedagojska istraživanja	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/f			2	
Uvod u pedagogiju	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 1	
Ukupno/f			3	
Školska pedagogija 2	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 2	Motiviranje studenata i ostvarivanje uvida ukazuju na osposobljavanje. Samostalno interpretiranje i izrada plana ukazuju na vještine i sposobnosti.
Ukupno/f			4	
Metodika odgojno-	Sposobnosti		Ciljevi	Ishodi

obrazovnog rada s djecom s govornim teškoćama i djecom sa specifičnim teškoćama u učenju 1			kolegija 1 Ishodi učenja 2	podrazumijevaju vještinu primjena u skladu s potrebama djece i naglašavaju jasno sposobnosti.
Ukupno/f			3	
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom s govornim teškoćama i djecom sa specifičnim teškoćama u učenju 2	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 2	
Ukupno/f			5	
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom sa poremećajima u socio-emocionalnom razvoju i neprihvatljivim oblicima ponašanja 1	Sposobnosti		Ciljevi koelgija 3 Ishodi učenja 3	
Ukupno/f			6	
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom sa poremećajima u socio-emocionalnom razvoju i neprihvatljivim oblicima ponašanja 2	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 3	Primjena i kreiranje strategija predstavljaju razvijene sposobnosti.
Ukupno/f			6	
Menadžment u obrazovanju	Sposobnosti		Ishodi učenja 3	
Razvojna psihologija 1	Sposobnosti	Ishodi učenja 1	Ishodi učenja 5	
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom sa senzornim i tjelesnim teškoćama 1	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 3	Primjena strategija zahtijeva primjenu stečenih znanja i profesionalnih vještina. Prilagodba ponašanja u skladu sa dječijim potrebama

				implicira emocionalnu i profesionalnu zrelost.
Ukupno/ <i>f</i>			6	
Komparativna pedagogija	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/ <i>f</i>			2	
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom sa senzornim i tjelesnim teškoćama 2	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 4	
Ukupno/ <i>f</i>			7	
Specijalna pedagogija 4	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/ <i>f</i>			2	
Pedagoška komunikologija	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 2	
Pedagogija razvoja djeteta	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 7	
Ukupno/ <i>f</i>			8	
Nadareni učenici	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 2	Cilj podrazumijeva osposobljavanje za rješavanje teorijskih i praktičnih izazova što ukazuje na razvoj stručnih sposobnosti.
Ukupno/ <i>f</i>			5	
Osnove specijalne pedagogije	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 3	

			Ishodi učenje 3	
Ukupno/f			6	
Specifičnosti istraživanja odgojno- obrazovnog rada s nadarenim učenicima	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 3	
Informatika u pedagogiji	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2	
Ukupno/f			3	
Pedagogijska istraživanja: Naučno- istraživački rad 1	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 3	
Metodika nastavnog rada	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 7	
Ukupno/f			9	
Osnovi obiteljske pedagogije	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 4	
Ukupno/f			7	
Istraživanje u nastavi	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 2	
Ukupno/f			4	
Metodika nastave historije umjetnosti	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 6	
Ukupno/f			8	
Specifičnosti istraživanja odgojno- obrazovnog rada s	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 3	

djecom s teškoćama u razvoju			Ishodi učenja 3	
Ukupno/f			6	
Odgoj nadarenih	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2	
Ukupno/f			3	
Osnove andragogije	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 2	
Pedagoška statistika	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2	
Ukupno/f			3	
Opća pedagogija 2	Sposobnosti		Ishodi učenja 6	
Profesionalna orijentacija	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 3	
Ukupno/f			6	
Vrednovanje odgojno-obrazovnog rada	Sposobnosti		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 4	
Ukupno/f			7	
Ukupno/f		32	318	
Temeljna nastavna umijeća	Proces	Ciljevi kolegija 1	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Implicitni pojam koji označava misaone procese i proces učenja, povezivanje teorije i prakse“, „prosudba“. „Priprema nastavnog sata“ i

				„uspostavljanje discipline“ su implicitni pojmovi koji se odnose na odgojno-obrazovni proces i planiranje nastave.
<i>Ukupno/f</i>		1	2	
Pedagogija usmjerena na dijete: sistemi podrške i partnerstva u inkluzivnom obrazovanju	Proces	Ciljevi kolegija 1	Ciljevi kolegija 2	
Didaktika	Proces	Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 1	Ciljevi kolegija 2	
<i>Ukupno/f</i>		3	2	
Metodika rada školskog pedagoga	Proces		Ciljevi kolegija 1	„Rad pedagoga“ u školama podrazumijeva kontinuirani odgojno-obrazovni proces.
Pedagogijska istraživanja: Naučno-istraživački rad 2	Proces		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 1	
<i>Ukupno/f</i>			3	
Razvojna psihologija 1	Proces		Ciljevi kolegija 2	
Didaktika 1	Proces	Ishodi učenja 4	Ciljevi kolegija 1	
Didaktika 2	Proces	Ishodi učenja 1	Ciljevi kolegija 1	
Intraobiteljska dinamika	Proces		Ciljevi kolegija 2	

			Ishodi učenja 3	
Ukupno/ <i>f</i>			5	
Odgoj za građanske kompetencije	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2	
Ukupno/ <i>f</i>			3	
Metodika vannastavnog rada	Proces	Ishodi učenja 1	Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 2	
Ukupno/ <i>f</i>		1	5	
Specifičnosti istraživanja odgojno- obrazovnog rada s djecom s teškoćama u razvoju	Proces		Ishodi učenja 3	
IP Učenici s teškoćama u razvoju	Proces		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 2	
Ukupno/ <i>f</i>			4	
Predškolska pedagogija	Proces	Ciljevi kolegija 1	Ishodi učenja 3	
Specijalna pedagogija 6	Proces		Ishodi učenja 1	
Pedagogija razvoja djeteta	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 5	
Ukupno/ <i>f</i>			6	
Razvojna psihologija 2	Proces		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 1	

Ukupno/f			3	
Pedagoška psihologija 1	Proces	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2		
Ukupno/f		3		
Pedagoška psihologija 2	Proces	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 4		
Ukupno/f		5		
Pedagoška psihologija 3	Proces	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 4		
Ukupno/f		5		
Specijalna pedagogija 1	Proces		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 2	
Ukupno/f			4	
Pedagogija	Proces	Ishodi učenja 1		
Pedagoška antropologija	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Odgoj i obrazovanje kao antropološki fenomen podrazumijevaju razvojni proces u ciljevima kolegija, a u ishodima učenja implicitno je prikazan odgoj, učenje i razvoj koji su dio razvojnog procesa.
Ukupno/f			2	
Opća povijest pedagogije i školstva	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Razvoj pedagogije ukazuje na razvojni proces.

Ukupno/f			2	
Komparativna pedagogija	Proces		Ishodi učenja 4	
Pedeutologija	Proces		Ishodi učenja 2	
Učenici s teškoćama u razvoju	Proces		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 2	
Ukupno/f			4	
Obrazovne politike i upravljanje obrazovnim sistemima	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/f			2	
Interkulturalni odgoj	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2	
Ukupno/f			3	
Metodika rada školskog pedagoga	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Rad pedagoga podrazumijeva odgojno-obrazovne procese.
Ukupno/f			2	
Metodika odgojnog rada	Proces	Ishodi učenja 3	Ciljevi kolegija 1	„Procesi odgoja“ su eksplicitno spomenuti u ishodima učenja, a u cilju su jasno prisutni kroz „praksu“.
Medijska pedagogija	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 3	
Ukupno/f			4	

Specijalna pedagogija 2	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/f			2	
Specijalna pedagogija 3	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2	
Ukupno/f			3	
Specijalna pedagogija 4	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/f			2	
Pedagogija i školstvo u bosanskohercegovačkoj porodici	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Razvoj pedagoške misli
Ukupno/f			2	
Komunikacija u nastavi	Proces		Ciljevi kolegija 1	Komunikacija u odgojno-obrazovnom radu tretira se kao proces.
Specijalna pedagogija 5	Proces	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2		
Ukupno/f		3		
IP Muzejska pedagogija	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Ukazivanje na organiziran i kontinuiran proces provođenja odgoja i obrazovanja. Impliciranje procesne prirode rada

				provođenjem odgoja i obrazovanja.
Ukupno/ <i>f</i>			2	
Komunikacija u nastavi	Proces	Ciljevi kolegija 1	Ishodi učenja 1	
Medicinska pedagogija	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Povezanost medicinskog i odgojno-obrazovnog rada ukazuje na kontinuiran tok. Na sugestiju obrazovnog procesa u specifičnim okolnostima ukazuje „alternativno obrazovanje u krizi“
Ukupno/ <i>f</i>			2	
Obrazovanje odraslih	Proces	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Ciljevi kolegija 1	Proces učenja i poučavanja, eksplicitni pojam. Povezivanje procesa, vrednovanje postignuća, implicitni pojmovi.
Ukupno/ <i>f</i>		2	1	
Pedagogija 1	Proces		Ciljevi kolegija 1	Implicitni pojam: Povezati pedagogijsko-psihološke i didaktičko-metodičke spoznaje.
Pedagogija 2	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Interakcijska povezanost
Ukupno/ <i>f</i>			2	

Istraživanje i obogaćivanje metodike odgojnog rada	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Implicitni pojmovi u ciljevima kolegija: metode, tehnike, postupci impliciraju procesualnu komponenu odgoja. Ishodi učenja: refleksija na odgojno djelovanje
Ukupno/f			2	
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom koja su nadarena i talentirana 2	Proces		Ciljevi kolegija 1	
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom sa intelektualnim teškoćama i djecom u autističnom spektru 1	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/f			2	
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom sa intelektualnim teškoćama i djecom u autističnom spektru 2	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/f			2	
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom koja su nadarena i talentirana 1	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Strategije i planovi odnose se na proces rada s djecom.
Ukupno/f			2	
Obrazovanje i socijalna isključenost	Proces	Ishodi učenja 1	Ciljevi kolegija 2	Implicitni pojmovi u ciljevima kolegija upućuju na intervencijske i obrazovne procese: razumijevanje, uloge obrazovanja i

				prevencija/suzbijanje. Eksplicitni pojam u ishodima učenja se odnosi na opis procesa socijalne inkluzije.
Prava djeteta i obrazovno pravo	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Ciljevi kolegija: cijeli koncept „relacija društvo-dijete, roditelj-dijete“ upućuje na socijalno obrazovne procese. Ishodi učenja: cjelokupni pristup zaštiti prava implicira kontinuitet i obrazovni proces.
Ukupno/f			2	
Školska pedagogija 1	Proces		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 1	„organizacija institucionalnog odgoja i obrazovanja“, „organizacija školskih sistema“ i „razvoj školstva“ upućuje na proces
Ukupno/f			3	
Sociologija obrazovanja	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Odgoj i obrazovanje kao odraz društvenih procesa.
Ukupno/f			2	
Sociologija odgoja	Proces	Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 1		Odgojni proces, procesi konfluencije, eksplicitni pojmovi
Ukupno/f		3		

Uvod u pedagojska istraživanja	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/f			2	
Uvod u pedagogiju	Proces	Ciljevi kolegija 1	Ishodi učenja 1	
Pedagojska istraživanja: Naučno-istraživački rad 1	Proces		Ishodi učenja 3	
Informatika u pedagogiji	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2	
Ukupno/f			3	
Istraživanja u nastavi	Proces	Ishodi učenja 1		
Metodika nastave historije umjetnosti	Proces	Ciljevi kolegija 1		
Metodika nastavnog rada	Proces	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 3	
Ukupno/f		2	6	
Osnovi obiteljske pedagogije	Proces		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 2	
Ukupno/f			4	
Školska pedagogija 2	Proces		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Organizacija školskog života
Ukupno/f			2	
Nadareni učenici	Proces		Ishodi učenja 1	Razvoj nadarenosti je pojam koji

				sugerira dinamiku procesa.
Pedagoška statistika	Proces		Ishodi učenja 1	
Opća pedagogija 2	Proces	Ishodi učenja 1	Ishodi učenja 6	
Odgoj nadarenih	Proces		Ciljevi kolegija 2	
Profesionalna orijentacija	Proces		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 2	
Ukupno/f			4	
Vrednovanje odgojno- obrazovnog rada	Proces		Ciljevi kolegija 4 Ishodi učenja 2	
Ukupno/f			6	
Osnove specijalne pedagogije	Proces		Ishodi učenja 3	
Osnove andragogije	Proces		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 3	
Ukupno/f			5	
Specifičnosti istraživanja odgojno- obrazovnog rada s nadarenim učenicima	Proces		Ciljevi kolegija 3 Ishodi učenja 3	
Ukupno/f			6	
Menadžment u obrazovanju	Proces	Ciljevi kolegija 1		
Ukupno/f		46	169	

Kreacijski pojmovni prostor				
Kolegij/silabus	Pojam	Eksplisicni / f	Implicitni / f	Komentar
Temeljna nastavna umijeća	Okruženje		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Okruženje u kojem se nastava odvija „problemi u/izvan razreda“. „Ugodno razredno ozračje“ je implicitni pojam koji direktno opisuje socio-emocionalno okruženje.
Ukupno/f			2	
Socijalna pedagogija	Okruženje	Ishodu učenja 1	Ciljevi kolegija 1	
Razvojna psihologija 2	Okruženje		Ciljevi kolegija 1	
Opća psihologija 1	Okruženje	Ishodi učenja 1		
Pedagoška psihologija 1	Okruženje		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/f			2	
Specifičnosti istraživanja odgojno-obrazovnog rada s djecom s teškoćama u razvoju	Okruženje		Ishodi učenja 2	
Specijalna pedagogija 6	Okruženje		Ishodi učenja 1	
Didaktika	Okruženje	Ciljevi kolegija 1	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2	
Ukupno/f		1	3	
Menadžment u obrazovanju	Okruženje		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/f			2	

Pedagoška psihologija 3	Okruženje	Ishodi učenja 3	Ciljevi kolegija 2	
Predškolska pedagogija	Okruženje	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Ishodi učenja 2	
Ukupno/f		2	2	
Povijest pedagogije i školstva Bosne i Hercegovine	Okruženje		Ishodi učenja 1	Uloga učitelja, inkluzija i specijalno školstvo predstavljaju različita obrazovna okruženja.
Metodika rada školskog pedagoga	Okruženje		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Obrazovne ustanove različitih razina predstavljaju prazličita pedagoška okruženja.
Ukupno/f			2	
Pedagoška komunikologija	Okruženje		Ciljevi kolegija 2	
Pedagoška psihologija 2	Okruženje		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 3	
Ukupno/f			4	
Pedagoška antropologija	Okruženje		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	U ciljevima kolegija implicitni pojam se odnosi na kulturu koja označava socijalno okruženje u kojem se odvija obrazovanje, dok u ishodima učenja kultura predstavlja obrazovno i društveno okruženje.
Ukupno/f			2	
Opća povijest pedagogije i školstva	Okruženje		Ciljevi kolegija	Društveni, kulturni i socijalni uvjeti su

			1 Ishodi učenja 1	edukacijsko okruženje.
Ukupno/ <i>f</i>			2	
Pedagogija 1	Okruženje		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	Različiti socijalni konteksti i sredine
Ukupno/ <i>f</i>			2	
Pedagogija 2	Okruženje		Ishodi učenja 1	„in-vivo i on-line kontakt“, sredina komunikacije
Pedagogija	Okruženje	Ciljevi kolegija 2		
Metodika nastavnog rada	Okruženje		Ciljevi kolegija 2	
Opća pedagogija 2	Okruženje		Ishodi učenja 4	
Odgoj nadarenih	Okruženje		Ishodi učenja 3	
Profesionalna orijentacija	Okruženje		Ciljevi kolegija 2	
Vrednovanje odgojno-obrazovnog rada	Okruženje		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/ <i>f</i>			2	
Intraobiteljska dinamika	Okruženje		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 5	
Ukupno/ <i>f</i>			7	
Odgoj za građanske kompetencije	Okruženje		Ishodi učenja 1	
Inkluzija u nastavi	Okruženje	Ishodi učenja 1		Kreirati inkluzivno okruženje
Inkluzivno	Okruženje	Ishodi učenja		Inkluzivno

obrazovanje		1		okruženje
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom koja su nadarena i talentirana 2	Okruženje	Ishodi učenja 1		Poticajno okruženje
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom sa intelektualnim teškoćama i djecom u autističnom spektru 1	Okruženje		Ishodi učenja 1	Inkluzivno okruženje
Metodika odgojno-obrazovnog rada s djecom koja su nadarena i talentirana 1	Okruženje		Ishodi učenja 3	„Društvo“ kao šire obrazovno i socijalno okruženje za nadarenu djecu.
Obrazovanje i socijalna isključenost	Okruženje		Ciljevi kolegija 2 Ishodi učenja 1	Implicitni pojmovi u ciljevima kolegija: „kontekstualnost“ i „uključivanje i obrazovni sistem“, nagovještavaju učenje u društvenom i obrazovnom okruženju. Implicitni pojam ishoda učenja je „uključivanje i obrazovni sistem“, odnosi se na društveno okruženje.
Ukupno/f			3	
Sociologija obrazovanja	Okruženje		Ishodi učenja 3	Društveni sistemi, kultura, društveni fenomeni su implicitni pojmovi koji upućuju na obrazovno okruženje.
Sociologija odgoja	Okruženje		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/f			2	
Informatika u	Okruženje	Ciljevi		

pedagogiji		kolegija 1 Ishodi učenja 1		
Školska pedagogija 2	Okruženje		Ciljevi kolegija 1	
Učenici s teškoćama u razvoju	Okruženje		Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 1	
Ukupno/ <i>f</i>			2	
Specijalna pedagogija 5	Okruženje	Ciljevi kolegija 1 Ishodi učenja 2		
Ukupno/ <i>f</i>		3		
Metodika odgojno- obrazovnog rada s djecom sa senzornim i tjelesnim teškoćama 1	Okruženje		Ishodi učenja 3	Prilagodba i podržavajuće okruženje.
Osnove specijalne pedagogije	Okruženje	Ciljevi kolegija 1	Ciljevi kolegija 2	
Pedagogija usmjerena na dijete: sistemi podrške i partnerstva u inkluzivnom obrazovanju	Okruženje		Ciljevi kolegija 3	
Ukupno/ <i>f</i>		16	78	

*Tabelarni prikaz frekvencije kreacijskih pojmova u ciljevima kolegija i ishodima učenja:
eksplicitno i implicitno*

Kreacijski pojmovni prostor		
Ciljevi kolegija	Eksplicitni / <i>f</i>	Implicitni / <i>f</i>
Kreativnost	7	14
Kreacija	15	13
Opservacija	2	23

Generiranje ideja	6	13
Fleksibilnost	2	16
Sposobnosti	5	118
Proces	17	76
Okruženje	4	32
Ukupno/f	58	305
Ishodi učenja		
Kreativnost	15	39
Kreacija	50	41
Opservacija	5	54
Generiranje ideja	6	42
Fleksibilnost	7	28
Sposobnosti	27	200
Proces	29	120
Okruženje	12	46
Ukupno/f	151	570
Ukupno/f	209	875

Nakon pregledanog silabusa Odsjeka za pedagogiju koji obuhvata ukupno 111 nastavnih kolegija, odnosno 100%, analizirana je eksplicitna i implicitna prisutnost pojmova: *kreativnost, kreacija, opservacija, generiranje ideja, fleksibilnost, okruženje, proces i sposobnosti* u ciljevima kolegija i ishodima učenja. Ukupna zastupljenost kreacijskih pojmova je 1084. U implicitnom obliku je 875, od čega se 305 odnosi na ciljeve kolegija, dok je 570 u ishodima učenja. Eksplicitnih pojmova ukupno je 209, pri čemu se 58 pojavljuje u ciljevima kolegija, a 151 u ishodima učenja.

Ovom analizom možemo pretpostaviti da su pojmovi *sposobnost i proces* ključni implicitni pojmovi u nastavnim planovima, koji se najviše podstiču kod studenata u području razvijanja kompetencija koje će im omogućiti dalje percepiranje, stvaranje i provođenje obrazovnih procesa. Pojam *proces* je zastupljen ukupno 215 puta u ciljevima kolegija i ishodima učenja, od čega je 169 puta primijenjen u implicitnom obliku. Proces upućuje na metode, tehnike i postupke koji impliciraju na procesualnu komponentu odgoja, intervenecijske i obrazovne

proces, razumijevanje i ulogu obrazovanja, te opisuje proces socijalne inkluzije. Da bismo razumjeli ulogu obrazovanja i primijenili adekvatne metode rada potrebno je da uočavamo pojave koje nam ukazuju na proces opažanja i analiziranja sredine. Opažanjem i analiziranjem okruženja prepoznamo društvene uticaje, te na taj način razvijamo vještine interpretacije i razvoja koje se vezuju za pojam *opsevacije*. U kolegijima s ciljem poticanja kreativnosti i razvoja vještina kod studenata pojam *opservacija* primijenjen je u implicitnom obliku 77 puta, od toga 54 puta u ishodima učenja.

Analizom silabusa nastavnih kolegija, prisutnost pojam *generiranje ideja* dominantnija je u implicitnom obliku u ishodima učenja, 42 puta, u odnosu na ciljeve kolegija, 13 puta. U eksplicitnom obliku *generiranje ideja* u ciljevima kolegija i ishodima učenja je prisutan po 6 puta, a primjenjuje se kao proces rješavanja zadataka na vlastiti način, putem originalnog mišljenja i konstruiranja teorija, koje studenti razvijaju tokom izrade praktičnih zadataka. Ishodi učenja studenata kolegija Pedagoška psihologija 1 i Pedagoška psihologija 3, ukazuju na primjenjivanje, objašnjavanje i analiziranje sazdržaja, što predstavlja generiranje novih ideja i rješenja.

Slika br 1. Prikaz pojma genreiranje ideja u ishodima učenja nastavnog kolegija Pedagoška psihologija 1

UNIVERZITET U SARAJEVU
FILOZOFSKI FAKULTET

SYLLABUS

Odsjek	Pedagogija				
Naziv kolegija/nastavnog predmeta	Pedagoška psihologija I				
Šifra/kod	FILPED 221	Status (obavezni ili izborni)	obavezni	ECTS	3
Ciklus studija	I	Semestar	IV	Ak. godina	2022/2023, 2023/2024, 2024/2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema.				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski, hrvatski, srpski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime	Prof.dr. Amir Pušina, redovni profesor			Prema rasporedu konsultacija na Web stranici FF
	Kontakt podaci	Kabin: 160 III E-mail: pušinaamir@yahoo.com Telefon: (033) 253 – 167			
		Termin konsultacija			
Saradnik	Ime i prezime				Termin konsultacija
	Kontakt podaci				
Sedmični broj kontakt sati	predavanja: 2 seminar: nema vježbe: 1				
Kratka opis kolegija/nastavnog predmeta	Kolegij obuhvata predmet i metode pedagoške psihologije kao primijenjene psihološke naučne discipline, njen doprinos drugim naučnim disciplinama i aplikabilnost u realnom školskom i životnom okruženju; temeljne pojmove učenja, racionalna organizaciju učenja; temeljne metode učenja, načela racionalne organizacije samostalnog učenja, napredne vještine brzog čitanja, mnemotehnike, mape uma, superučenje, paralelno učenje, ubrzanu ekspoziciju sadržaja; temeljne uslove učenja - ljudske intelektualne sposobnosti, pamćenje, motivaciju, intelektualne sile i vanjske prilike učenja. Učenje, analiranje i razumijevanje temeljnih odrednica pedagoške psihologije te mogućnosti integrirane kreativne primjene - poglavito u školi u procesu poduka/učenje, ali i odgojno-obrazovnim izazovima uopšte. Kolegij treba omogućiti dublji, funkcionalni uvid u spoznaje o ljudskom učenju temeljem različitih psiholoških, poglavito kognitivnih teorijskih pristupa ljudskim potencijalima za učenje, osobito njihovoj ulozi u racionalnoj organizaciji i izvedbi samostalnog učenja. Cilj su kreativne i transformacijske kompetencije, teorijski izvedene iz kreativskih taksonomija Sternberga (2007), Kettlera i saradnika (2018) i pedagoške integrirane kreativnosti: (1)redefiniranje problema, (2) propitivanje i analiziranje pretpostavki,(3)plasiiranje kreativnih ideja,(4)generiranje ideja, (5) prepoznavanje različitih lica znanja, (6)identificiranje i prevazilaženje prepreka, (7) preuzimanje razumnih rizika, (8) toleriranje neodređenosti (dvosmislenosti), (9) izgrađivanje samo-efikasnosti, (10) okrivljavanje stvarnih interesa, (11)odlaganje zadovoljstva ,(12) modeliranje kreativnosti, (13) kreiranje novih				
Cilj kolegija/nastavnog predmeta					

1

vrijednosti, (14) pomirivanju napetosti i dilema i (15) preuzimanju odgovornosti, poglavito u školskom ali i općem, životnom kontekstu. Suštinski, cilj kolegija je poticanje/razvijanje kreativnog mišljenja/funkcionalnog znanja studenata ali i nastavnika prema sljedećoj taksonomiji:	
Taksonomija kreativnog mišljenja	
Naziv	Očekivani ishodi - učenici/studenti će:
1. Generiranje ideja	1. Generirati ideje koje reflektiraju originalno mišljenje u sadržajima koje proučavaju/studiraju. 2. Efektivno koristiti široki raspon tehnika ideacije. 3. Jasno komunicirati/zlagati ideje koje razvijaju. 4. Razvijati alternativna rješenja za događaje ili fenomene vezane za sadržaje učenja/studiranja. 5. Konstruirati teorije kako bi objasnili fenomene u sadržajima učenja.
2. Elaboriranje ideja	1. Elaborirati svoje vlastite ideje i ideje drugih, dodajući više detalja. 2. Analizirati i preraditi vlastite ideje i ideje drugih kako bi ih učinili preciznijim ili efektivnijim. 3. Analizirati i evaluirati alternativna objašnjenja ili alternativne tačke gledišta.
3. Povezivanje ideja	1. Povezati nove s postojećim idejama kao i već postojeće ideje. 2. Kombinirati dijelove postojećih ideja kako bi generirali originalno proširenje/produbljenje tih ideja.
4. Rješavanje problema	1. Prepoznati i opisati probleme koji bi trebali biti riješeni. 2. Primijeniti protokole (korake) rješavanja problema kako bi generirali kreativna rješenja problema. 3. Predviđjeti ishode u hipotetičkim modelima.
5. Originalni rad	1. Napraviti proizvode koji reflektiraju originalnost i autentičnost obzirom na domene/predmete studiranja. 2. Koristiti tehnologiju kako bi generirali inovativne ishode unutar domena koji studiraju. 3. Demonstrirati originalno, maštovito i inovativno

2

	mišljenje u svome radu tokom studiranja.
Ishodi učenja	U operacionalizaciji ishoda učenja polazimo i od definicije kompetencija kao kombinacije znanja, vještina i stavova (OECD, 2019), te koncepta 4K - esencijalno u pripremi studenata za globalno društvo su kritičko mišljenje, komunikacija, kolaboracija i kreativnost. Studenti će nakon apsolviranja kolegija biti kompetentni: Znanje 1.pojedinačno i u grupi definirati, analizirati i umrežavati osnovne pojmove pedagoške psihologije; 2.kritički i kreativno raspravljati o teorijskim pristupima ljudskim intelektualnim sposobnostima, pamćenju, motivaciji, intelektualnim stilovima i njihovoj vezi sa sadržajima, procesima, i sudionicima učenja i poučavanja; 3.kritički i kreativno procjenjivati, diferencirati, situirati i vrednovati psiholojska teorijska i empirijska saznanja o različitim potencijalima za samostalno, poglavito školsko učenje; 4.analički, kritički i kreativno i raspravljati o ulozi i značaju pedagoške psihologije u kontekstu inter i transdisciplinarnosti (poglavito pedagogija, razvoja psihologija, didaktika); 5.reprezentirati i problemati organizirati informacija o ljudskim intelektualnim i motivacijskim potencijalima značajnim školsko i cjeloživotno učenje; 6.argumentirati intelektualne i motivacijske izazove i probleme u samostalnom učenju; 7.redefinirati probleme, propitivati i analizirati pretpostavke, razvijati i plasirati kreativne ideje, preuzimati razumne rizike, tolerirati neodređenosti, sve u kontekstu ljudskih intelektualnih, motivacijskih i okolinskih potencijala za školsko i cjeloživotno učenje. Vještine 1.samostalno i timski istraživati i primijenjivati postupke racionalne organizacije samostalnog učenja; 2.formulirati operacionalne strategije za rješavanje problema (u) ličnosti obzirom na povezanost intelektualnih sposobnosti sa vještinama i procesima samostalnog učenja (brzo čitanje, mnemotehnike, mape uma, supručenje, paralelno učenje, ubrzana ekspozicija sadržaja); 3.samostalno i timski prikupljati, analizirati, organizirati i interpretirati podatke od značaja za diskutiranje/pozicioniranje ljudskih potencijala za učenje, osobito ljudskih sposobnosti (inteligencija, pamćenje), intelektualnih stilova i motivacije u uči (školski) i (in) (društveni) odgojno-obrazovni kontekst; 4.uspjehno izvoditi jednostavnija teorijska i empirijska istraživanja vezana za tematiku školskog učenja, te motivirano, komunikacijski inovativno i fleksibilno prezentirati rezultate do kojih se tim istraživanjima došlo; 5.raspodijeliti lične i kolektivne materijalne i nematerijalne resurse koji omogućuju motiviranost i efikasnost u učenju/razvijaju ličnosti; 6.(samo)nadgledati i (samo) evaluirati intelektualne i motivacijske procese i produkte u samostalnom učenju;

3

	Stavovi 1.orientirati se na etiku, vrijednost i mudrost psihologijskih spoznaja o ljudskim intelektualnim i motivacijskim potencijalima, naročito ulogu pedagoginje/pedagoga u promicanju humanistički utemeljenih vrijednosti učenja; 2.istraživati u ostvarivanju/primjeni realno koncipiranih ciljeva i zadataka u razvoju ljudske ličnosti putem školskog učenja/poučavanja temeljeno na saznanjima o značaju intelektualnih sposobnosti i motivacije te mogućnostima njihove modifikabilnosti u odgojno-obrazovnom, poglavito školskom kontekstu. 3.ispoljavati inicijativu i djelovanje motiviranjem, empatijom i brigom za ljude i svijet iz ugla pedagoške psihologije te prihvatiti odgovornost za vlastite postupke i vrednovanje drugih, uz uvažavanje etičkih principa i pristupa, u odgojno-obrazovnom kontekstu i šire.
--	---

Slika br 2. Prikaz pojma genreiranje ideja u ishodima učenja nastavnog kolegija Pedagoška psihologija 3

 UNIVERZITET U SARAJEVU FILOZOFSKI FAKULTET					
SYLLABUS					
Odsjek	Pedagogija				
Naziv kolegija/ nastavnog predmeta	Pedagoška psihologija 3				
Šifra/kod	FILPED 416	Status (obavezni ili izborni)	obavezni	ECTS	5
Ciklus studija	II	Semestar	II	Ak. godina	2022/2023, 2023/2024, 2024/2025.
Predviđeni za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema.				
Jezik izvođenja nastave	Bosanski, hrvatski, srpski jezik				
Nastavnik	Ime i prezime Prof. dr. Amir Pušina, redovni profesor				
	Kabin: 160 III E-mail: pusinamir@yahoo.com Telefon: (033) 253 – 167				
Saradnik	Termin konsultacija				Prema rasporedu konsultacija na Web stranici FF
Sedmični broj kontakti sati	predavanja: 2 seminar: nema vježbe: 1				
Kratka opisa kolegija/ nastavnog predmeta	Kolegij obuhvata različite teorijske pristupe ljudskoj motivaciji; načine poticanja motiviranosti za učenje; samoregularno učenje; opća načela upravljanja razredom; stvaranje poticajnog okruženja za učenje; školsku disciplinu; saradnju sa roditeljima - kao osnove i uvjete poglavito institucionalnog (školskog) učenja i poučavanja. Ovi teorijski pristupi na eksperimentalnoj/praktičnoj (nastavnoj) ravni vezuju se manifestiraju u različitim sadržajima kojima se poučava (jezik - čitanje/pisanje, matematika, prirodne znanosti, umjetnost).				
Cilj kolegija/ nastavnog predmeta	Upoznavanje, analiziranje i razumijevanje temeljnih socio-motivacijskih determinanti učenja i poučavanja te mogućnosti integrirane kreativne primjene u procesu poduka/učenja. Kolegij omogućuje funkcionalni uvid u spoznaje o ljudskom učenju temeljem različitih teorijskih pristupa ljudskoj motivaciji i upravljanja razredom te kreativne refleksije na školsko učenje i poučavanje. Cilj su kreativne i transformacijske kompetencije, teorijski izvedene iz kreativnih taksonomija Sternberga (2007), Kettlens i saradnika (2018) i pedagoške integrirane kreativnosti: (1)definiranje problema, (2) propitivanje i analiziranje pretpostavki,(3)plasiranje kreativnih ideja,(4)generiranje ideja, (5) prepoznavanje različitih lica znanja, (6)identifikacije i prevazilaženje prepreka, (7) preuzimanje razumnih rizika, (8) toleriranje neodređenosti (dvosmislenosti), (9) izgrađivanje samo-efikasnosti, (10) otkrivanje stvarnih interesa, (11)podlaganje zadovoljstva ,(12) modeliranje kreativnosti, (13) kreiranje novih vrijednosti, (14) pomirivanje napetosti i dilema i (15) preuzimanje odgovornosti, poglavito u školskom ali				

1

i općem, životnom kontekstu. Suštinski, cilj kolegija je poticanje/razvijanje kreativnog mišljenja/funkcionalnog znanja studenata ali i nastavnika prema sljedećoj taksonomiji:	
Taksonomija kreativnog mišljenja	
Naziv	Očekivani ishodi - učenici/studenti će:
1. Generiranje ideja	1. Generirati ideje koje reflektiraju originalno mišljenje u sadržajima koje proučavaju/studiraju. 2. Efektivno koristiti široki raspon tehnika ideacije. 3. Jasno komunicirati/izlagati ideje koje razvijaju. 4. Razvijati alternativna rješenja za događaje ili fenomene vezane za sadržaje učenja/studiranja. 5. Konstruirati teorije kako bi objasnili fenomene u sadržajima učenja.
2. Elaboriranje ideja	1. Elaborirati svoje vlastite ideje i ideje drugih, dodajući više detalja. 2. Analizirati i preraditi vlastite ideje i ideje drugih kako bi ih učinili preciznijim ili efektivnijim. 3. Analizirati i evaluirati alternativna objašnjenja ili alternativne tačke gledišta.
3. Povezivanje ideja	1. Povezati nove s postojećim idejama kao i već postojeće ideje. 2. Kombinirati dijelove postojećih ideja kako bi generalirali originalno proširenje/produbljenje tih ideja.
4. Rješavanje problema	1. Prepoznati i opisati probleme koji bi trebali biti riješeni. 2. Primijeniti protokole (korake) rješavanja problema kako bi generalirali kreativna rješenja problema. 3. Predvidjeti ishode u hipotetičkim modelima.
5. Originalni rad	1. Napraviti proizvode koji reflektiraju originalnost i autentičnost obzirom na domene/predmete studiranja. 2. Koristiti tehnologiju kako bi generalirali inovativne ishode unutar domena koji studiraju. 3. Demonstrirati originalno, maštovito i inovativno mišljenje u svome radu tokom studiranja.

2

Ishodi učenja	U operacionalizaciji ishoda učenja polazimo i od definicije kompetencija kao kombinacije znanja, vještina i stavova (OECD, 2019), te koncepta 4K - esencijalno u pripremi studenata za globalno društvo su kritičko mišljenje, komunikacija, kolaboracija i kreativnost. Studenti će nakon apsolviranja kolegija biti kompetentni: <u>Znanje</u> 1. pojedinačno i u grupi definirati, analizirati i umrežavati osnovne pojmove teorija o ljudskoj motivaciji; 2. analitički, kritički i kreativno situirati učenja o ljudskoj motivaciji u kontekst procesa poduka/učenja i upravljanja razredom; 3. kritički i kreativski procjenjivati, diferencirati, situirati i vrednovati psihologijska teorijska i empirijska saznanja o različitim pristupima ljudskoj motivaciji u odnosu na druge psihologijske konstrukte i naučne discipline, osobito razvojnu psihologiju, pedagogiju i didaktiku; 4. reprezentirati i problemski organizirati informacija o raznolikim ljudskim motivacijskim potencijalima značajnim za školsko i cjeloživotno učenje; 5. argumentirati motivacijske izazove i probleme u procesu poduka/učenja, samoreguliranom učenju, upravljanju razredom, školskoj disciplini i saradnji sa roditeljima; 6. redefinirati probleme, propitivati i analizirati pretpostavke, razvijati i plasirati kreativne ideje, preuzimati razumne rizike, tolerisati neodređenosti, sve u kontekstu razvoja ljudskih motivacijskih/kreacijskih/kolaboracijskih/kritičkih potencijala u odnosu na upravljanje procesom poučavanja i saradnje sa roditeljima. <u>Vještine</u> 1. istraživati te samostalno i timski primijenjivati postupke poticanja motivacije i kreativnosti u obrazovnom kontekstu; 2. samostalno i timski prikupljati, analizirati, organizirati i interpretirati podatke od značaja za diskutiranje/pozicioniranje psihologije ljudske motivacije u užu (školski) i širi (društveni) odgojno-obrazovni kontekst; 3. uspješno izvoditi jednostavnija teorijska i empirijska istraživanja vezana za tematiku motivacije te komunikacijski inovativno i fleksibilno prezentirati rezultate do kojih se u istraživanjima došlo; 5. raspodijeliti lične i kolektivne materijalne i nematerijalne resurse koji omogućuju motiviranost i efikasnost u učenju/razvoju ličnosti; 6. (samo)nadgledati i (samo) evaluirati motivacijske procese i produkte u upravljanju razredom i saradnji sa roditeljima. 7. problemski reprezentirati i organiziranje informacija o ljudskoj motivaciji; osobito u vezi s kognitivnim opterećenjem; 8. operacionalno psihologijski i psihološki identificirati izazove i probleme poticanja motivacije u učenju i poučavanju; 9. formulirati jasne strategije u rješavanju problema motiviranosti za učenje (učenik) i poučavanje (nastavnik); 10. dijeliti lične i kolektivne materijalne i nematerijalne resurse koji omogućuju motiviranost u učenju i poučavanju;
---------------	---

3

	<u>Stavovi</u> 1. orijentirati se na etiku, vrijednost i mudrost psihologijskih spoznaja o motivaciji za učenje i poučavanje, naročito ulogu pedagoga/pedagoginje u promicanju humanistički utemeljenih motivacijskih vrijednosti; 2. istrajavati u ostvarivanju/primjeni realno koncipiranih ciljeva i zadataka u razvoju ljudske ličnosti putem školskog učenja/poučavanja temeljeno na unutrašnjoj motivaciji, nezavisnosti i otvorenosti za timski rad ,nova iskustva i cjeloživotno učenje; 3. ispoljavati inicijativu i djelovanje motiviranjem, empatijom i brigom za ljude i svijet iz ugla motivacijskih procesa te prihvatiti odgovornost za vlastite postupke i vrednovanje drugih, uz uvažavanje etičkih principa i pristupa, u odgojno-obrazovnom kontekstu i šire.
--	---

U skladu s konceptom kreativnosti, kao sposobnost povezivanja poznatom s nepoznatim u konkretnom rješavanju problema i traženja mogućnosti, podstiče se kreativnost i sposobnost inovativnog mišljenja kod studenata (Pušina, 2014).

Pojam *kreativnost* analizom kolegija eksplicitno je prikazan ukupno 22 puta, od čega je 7 puta u ciljevima kolegija i 15 puta u ishodima učenja. Eksplicitni pojmovi se odnose na razvoj i plasiranje kreativnih ideja, modeliranja kreativnih i inovativnih učenja i ličnosti. Ovi pojmovi su primijenjeni u kolegiju Opća psihologija 2.

Implicitni pojmovi *kreativnosti* su zastupljeni 53 puta, 14 puta u ciljevima kolegija i 39 puta u ishodima učenja. U kolegiju Didaktika, kreativnost se implicitno potiče istraživanjem i rješavanjem problema koji podrazumijevaju kreativno mišljenje.

Pojam *fleksibilnost* je dominantnije zastupljen kao implicitni pojam u ciljevima kolegija i ishodima učenja sa ukupno 44 ponavljanja. U kolegijima se najviše primijenjuje u ishodima učenja, 28 puta. U ciljevima kolegija implicitni pojmovi su primijenjeni 16 puta. Najviše je zastupljen u kolegiju Opća psihologija 2. U kolegijima u kojima je pojam *fleksibilnost* zastupljen studenti pristupaju različitim idejama iz više perspektiva, analizirajući ih i interpretirajući u svrhu primjene u obrazovnoj praksi. Na ovaj način studenti ne usvajaju sadržaje mehanički, već ih prilagođavaju kontekstu i stvaraju nova značenja, pristupe i rješenja, što ukazuje na originalnost. Prema Pušini (2014), sposobnost redirekcije i modifikacije ideja predstavlja jednu od ključnih komponenti fleksibilnog mišljenja. Redirekcija je ključna funkcija kojom student sagledava problem iz novog ugla, preispituje početne pretpostavke i dolazi do inovativnih rješenja. Redirekcija je posebno značajna u kreativnom učenju, jer aktivira divergentno mišljenje i pomaže studentima da razvijaju originalne ideje. Naglašava se važnost uslova koji omogućavaju misaone napretke kao što su: sigurnost u izražavanju, podrška profesora, otvorenost ka eksperimentiranju i refleksija o vlastitim postupcima učenja. Redirekcija se može podsticati strategijama vođenja pitanja, analogije, simulacije i problemske nastave, te na taj način postaje pedagoški instrument koji pomaže studentima da razviju dublje razumijevanje sadržaja i sposobnost originalnog izražavanja (Pušina, 2020).

Pojmovi *generiranje ideja* i *fleksibilnost* u silabusu su jasno predstavljeni kroz eksplicitne i implicitne pojmove u ciljevima kolegija i ishodima učenja postavljajući zahtjeve pred studente u obliku kreativnih, primjenjivih i reflektivnih zadataka.

Analiza nastavnih kolegija silabusa Odsjeka za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu pokazala je da kolegiji koji se realizuju u okviru obrazovanja budućih odgajatelja/pedagoga, podstiču razvoj kreativnosti kod studenata kroz ishode učenja usmjerenim na primjenu teorijskih znanja u praktičnom kontekstu. Ishodi učenja uključuju zadatke koje studenti kreiraju primjenjujući konkretne strategije za odgojno-obrazovni rad s djecom, koje primjenjuju u okviru praktičnih zadataka. Studenti kreiraju:

- vlastite planove podrške u radu s učenicima s teškoćama u razvoju,
- izrađuju individualne obrazovne planove,

- predlažu mjere za unapređenje inkluzivnog obrazovanja,
- kreiraju nastavne pripreme za realizaciju nastavnog sata,
- osmišljavaju preventivne aktivnosti u cilju smanjenja i prevenecije nasilja među djecom i nad djecom,
- kreiranju algoritma korištenja udžbenika,
- kreiranju prijedloga optimalne realizacije nastavnog procesa na temelju praćenja i istraživanja didaktičkih pitanja u neposrednoj nastavnoj praksi,
- izrada praktičnih vježbi na zadane teme,
- samostalni istraživački zadaci i
- vođenje dnevnika vannastavnih aktivnosti.

Ovakav pristup studentim omogućava da procesom planiranja, osmišljavanja i realiziranja različitih zadataka razvijaju svoju kreativnost kao ključnu kompetenciju potrebnu za rad u savremenom obrazovnom kontekstu. Obrazovno okruženje uključuje učenje i upućuje na procese poučavanja i učenja, fizički prostor, socijalne odnose, emocionalnu atmosferu i pedagoške pristupe. Pojam *okruženje* se implicitno pojavljuje 78 puta kroz izraze koji upućuju na prilagođeno i podražavajuće okruženje, društvene sisteme, kulturu i društvene fenomene.

Nastavni kolegiji koje možemo izdvojiti u kojima su pristune navedene aktivnosti su:

- Metodika nastave historije umjetnosti
- Didaktika 2
- Specijalna pedagogija 1
- Specijalna pedagogija 3 i
- Specijalna pedagogija 4.

Time se potvrđuje hipoteza H1, budući da je uočljivo da kreacijski pojamovni prostor eksplicitno i implicitno odražava teorijsko-psihologijsko utemeljenje ljudske kreativnosti u ciljevima i ishodima kolegija.

Slika br 3. Prikaz ishoda učenja nastavnih kolegija Didaktika 2 i Specijalna pedagogija 1, na osnovu kojih studenti kreiraju zadatke primjenjujući konkretne strategije u odgojno-obrazovnom radu s djecom .

 UNIVERZITET U SARAJEVU FILOZOFSKI FAKULTET					
SYLLABUS					
Odsjek	Odsjek za pedagogiju				
Studijski program	Pedagogija i Specijalna pedagogija				
Naziv kolegija/nastavnog predmeta	DIDAKTIKA 2				
Šifra/kod	FIL PED 312	Status (obavezni ili izborni)	obavezni	ECTS	6
Ciklus studija	I ciklus	Semestar	Ijenti: VI	Ak. godina	2022./2023., 2023./2024., 2024./2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	U skladu s Nastavnim planom i programom.				
Jezik izvođenja nastave	B/H/S jezik				
Nastavnik	Ime i prezime: Doc. dr. Sandra Bijelan				
	Kabin: 104/II E-mail: sandra.bijelan@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 142				
Saradnik	Ime i prezime: v. asist. Amina Smajović, MA				
	Kabin: 101/II E-mail: amina.smajovic@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 139				
Sedmični broj kontakt sati	predavanja: 2 seminar: 1 vježbe: 2				
Kratki opis kolegija/nastavnog predmeta	U okviru nastavnog kolegija <i>Didaktika 2</i> , a nakon realiziranih sadržaja iz nastavnog kolegija <i>Didaktika 1</i> , studenti će biti upoznati sa sadržajima iz oblasti podučavanja i učenja u nastavi; planiranja i programiranja u nastavi; organizacije procesa podučavanja i učenja; oblika, metoda i tehnika nastavnog rada, te nastavnih sredstava i nastavnih pomagala, pripremom za realizaciju nastavnog sata i didaktičku refleksiju. Studenti će biti upoznati i sa specifičnostima dokimoloških procesa, te metodologijom didaktičkih istraživanja.				
Cilj kolegija/nastavnog predmeta	Cilj kolegija je proučavanje i istraživanje fundamentalnih problema didaktičke teorije i odgojno-obrazovne nastave prakse. Osnovni zadaci su: temeljito ovladavanje fundamentalnim sadržajima didaktike, osposobljavanje za uočavanje i procjenjivanje didaktičkih problema, ovladavanje oblicima i metodama nastavnog rada, osposobljavanje za čitanje znanstvenih i stručnih tekstova, kontinuirano praćenje didaktičke teorije, istraživanje didaktičkih problema i primjena rezultata istraživanja za unapređenje nastave prakse.				
Ishodi učenja	Nakon odslušanog sadržaja iz kolegija, realiziranih zadataka i položenog ispita studenti će moći/biti u stanju:				

1. definirati osnovne didaktičke pojmove,
2. usporediti karakteristike različitih oblika nastavnog rada,
3. samostalno kreirati pripremu za nastavni sat,
4. demonstrirati upotrebu nastavnih metoda i tehnika u konkretnim nastavnim situacijama/nastavnim satima,
5. argumentirano primijeniti različita nastavna sredstva i pomagala,
6. kreirati algoritam korištenja udžbenika,
7. pripremiti materijal za procjenu učenikovih postignuća,
8. kreirati prijedloge optimalne realizacije nastavnog procesa na temelju procjena i istraživanja didaktičkih pitanja u neposrednoj nastavnoj praksi.

 UNIVERZITET U SARAJEVU FILOZOFSKI FAKULTET					
SYLLABUS					
Odsjek	Pedagogija				
Naziv kolegija/nastavnog predmeta	Specijalna pedagogija I				
Šifra/kod	FIL PED 331	Status (obavezni ili izborni)	obavezni predmet	ECTS	6
Ciklus studija	I ciklus studija	Semestar	V (peti)	Ak. godina	2022./2023., 2023./2024., 2024./2025.
Preduvjet za upis kolegija/nastavnog predmeta	Nema preduvjeta za upis predmeta.				
Jezik izvođenja nastave	BHS jezik				
Nastavnik	Ime i prezime: Prof.Dr. Lejla Kafedžić, redovna profesorica				
	Kabin: 103/II E-mail: lejla.kafedzic@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 141				
Saradnik	Ime i prezime: Viša asistentica Anida Manko, MA				
	Kabin: 104/II E-mail: anida.sadikovcic@ff.unsa.ba Telefon: 033 253 142				
Sedmični broj kontakt sati	predavanja: 2 seminar: 0 vježbe: 3				
Kratki opis kolegija/nastavnog predmeta	U okviru kolegija upoznavaju se temeljna polazišta inkluzije i inkluzivnog obrazovanja. Definiraju se temeljni pojmovi specijalne pedagogije i mjesta specijalne pedagogije u kontekstu inkluzije. Proučavaju se sadržaji koji upućuju studente na prihvatanje različitosti, te osvješćivanje stereotipa i predrasuda. Studenti se upoznaju sa upravljanjem inkluzivnim odjeljenjem kroz objavljevanje opservacije, organiziranja odgojno-obrazovnog rada s djecom i kreiranja dinamičko-funkcionalnog profila i individualnog plana i programa.				
Cilj kolegija/nastavnog predmeta	Cilj kolegija je upoznati studente sa predmetom izučavanja specijalne pedagogije, sa izazovima koji se javljaju u ovom području i tendencijama za poboljšanje kvalitete života svih, posebno onih koji pripadaju marginaliziranim grupama. Osposobiti studente za uočavanje specifičnih karakteristika djece koja trebaju privremenu ili trajnu posebnu pomoć i/ili podršku, te za razvijanje pozitivnih stavova prema ovoj populaciji.				
Ishodi učenja	Nakon odslušanog predmeta i položenog ispita student će moći: 1. Definirati osnovne pojmove iz oblasti specijalne pedagogije 2. Koristiti adekvatne termine u svakodnevnoj i stručnoj komunikaciji 3. Dati argumente za primjenu inkluzivnog odgoja i obrazovanja 4. Analizirati vlastite stereotipe i predrasude u cilju njihovog smanjenja 5. Predložiti najmanje pet strategija za smanjenje i uklanjanje predrasuda kod djece, roditelja, nastavnika i stručnih saradnika 6. Objasniti elemente upravljanja inkluzivnim odjeljenjem 7. Procijeniti stanje djeteta uz primjenu instrumenata za opservaciju				

8. Napraviti individualni i individualizirani plan i program
9. Djelovati u zajednici s ciljem unapređenja kvalitete života svih građana

U okviru navedenih kolegija studenti imaju priliku razvijati i demonstrirati kreativnosti kroz zadatke koji zahtijevaju osmišljavanje i primjenu pedagoških strategija u konkretnim obrazovnim kontekstima. Prema Pušini (2014), kreativni rad uključuje niz kognitivnih sposobnosti koje omogućavaju dublje razumijevanje i stvaralačko djelovanje studenata u obrazovnom procesu. Kroz različite pratkične zadatke i istraživačke aktivnosti zadovoljava se niz ključnih kompetencija produktivnog angažiranja, a to su:

- *Fluentno mišljenje:* koje se ogleda u sposobnosti generiranja širokog spektra ideja prilikom rješavanja zadataka, osmišljavanja strategija i planova rada s djecom;
- *Fleksibilno mišljenje:* koje se razvija kroz sposobnost promjene, prilagođavanja, modifikacije i unapređivanja postojećih ideja i obrazovnih rješenja u skladu s potrebama djece i konteksta u kojem djeluju;

- *Originalno mišljenje:* koje se očituje kroz izgradnju novih, inovativnih pristupa u planiranju i realizaciji nastavnog procesa, kao i kroz konstruiranje jedinstvenih obrazovnih proizvoda;
- *Dizajniranje novih procesa i proizvoda:* koje se realizuje u okviru zadataka kao što su izrada individualiziranih planova, nastavnih priprema, planova podrške učenicima s teškoćama, te preventivnih mjera usmjerenih ka smanjenju i uklanjanju nasilja među djecom;
- *Elaborativno mišljenje:* koje podrazumijeva sposobnost proširivanja, dubljeg objašnjavanja i argumentovanja vlastitih ideja i rješenja, utemeljenih na teorijskim i praktičnim saznanjima;
- *Maštovitost:* koja omogućava studentima povezivanje poznatih obrazovnih koncepata sa novim i nepoznatim situacijama, otvarajući prostor za inovacije i kontekstualizaciju u radu s djecom (Pušina, 2014).

Posebno se ističu kolegiji iz oblasti Specijalne pedagogije u kojima studenti kreiraju individualne pristupe i planove rada s djecom s teškoćama u razvoju, što uključuje visok stepen prilagođavanja, kreativnosti, empatije, maštovitosti i sposobnosti pronalaženja inovativnih rješenja. Inovativnost se uočava u nastavnim kolegijima kroz zadatke istraživačkih karaktera i praktičnih vježbi u kojima studenti ne primjenjuju samo stečeno znanje, nego ga reinterpreтираju i prilagođavaju kontekstu. Na taj način nastaju nove ideje i konkretna pedagoška rješenja, te se naglašava fleksibilnost mišljenja koja omogućava promjenu, adaptaciju i unapređenje ideja u skladu sa specifičnim obrazovnim potrebama. Inovativnost je rezultat međusobnog djelovanja generiranja ideja i fleksibilnog mišljenja. Inovativan student smišlja nove ideje, kontekstualno ih mijenja, prilagođava i razvija u konkretne i funkcionalne pedagoške prakse. Prema Colmanu (2001), inovativnost uključuje proizvodnju novih i vrijednih ideja koje su primjenjive i funkcionalne, dok Pušina (2014), navodi da inovativno mišljenje podrazumijeva dizajniranje rješenja i procesa koji nisu samo novi, već i korisni u obrazovnoj praksi. Na ovaj način omogućava se razvoj profesionalnih kompetencija kao što su kreativnost, inicijativa, samostalnost i sposobnost rješavanja problema u jasno definisanim obrazovnim procesima i izazovima u pedagoškoj praksi (Pušina, 2014). Razvoj profesionalnih kompetencija i stečena znanja zahtijevaju primjenu strategija, a one se vezuju za sposobnosti. Pojam *sposobnost* je najdominantniji pojam koji se primjenjuje u nastavnim kolegijima. Ukupna ponavljanja pojma sposobnost je 350 puta, od čega je 318 implicitnih pojmova i 32 eksplicitna pojma. U ishodima učenja je primijenjen

200 puta ukazujući na prilagodbu ponašanja u skladu sa potrebama okruženja implicirajući na emocionalnu i profesionalnu zrelost, te kreiranje strategija koje predstavljaju razvoj sposobnosti. U uskoj povezanosti je sa pojmom *kreacije* koji je dominantniji u eksplicitnom obliku sa 65 ponavljanja u ciljevima kolegija (15 puta) i ishodima učenja (50 puta). Pojam *kreacija i kreativnost* su u uskoj povezanosti realizacije nastavnih kolegija s ciljem poticanja razvoja vještina i ishoda učenja kod studenata pedagogije.

U kolegiju Metodika nastave historije umjetnosti, podstiče se razvoj kreativnosti izradom nastavnih priprema za realizaciju nastavnog sata, pri čemu studenti povezuju znanja iz umjetnosti i metodike, te kreiraju sadržajno i metodički osmišljene nastavne aktivnosti. Didaktika 2, pruža metodološku osnovu za primjenu kreativnih metoda u obrazovanju. U svim navedenim kolegijima, kreativnost se razvija ne samo kroz sadržaj, već i kroz proces rada koji podrazumijeva istraživanje, samostalno planiranje, refleksiju i konkretnu realizaciju zadataka. Studentima se na ovaj način omogućava sticanje kompetencija potrebnih za profesionalni razvoj u savremenom inkluzivnom obrazovanju.

Pojam *opservacija* je prisutan u ciljevima kolegija Specijalna pedagogija 4, te u ishodima učenja kolegija Inkluzivno obrazovanje i Specijalna pedagogija 1. U okviru kolegija Specijalna pedagogija 1, *opservacija* je usmjerena na primjenu instrumenata za opservaciju i procjenu stanja djece, a kao zadatak studentima koji izrađuju portfolij pod nazivom „Moja akcija“. Ovaj portfolij sadrži teorijski dio (opis specifičnosti konteksta), praktični dio (opis aktivnosti), refleksivni dio (vlastiti doživljaj i spoznaje: „šta sam naučio/la“), te dodatne prikaze, poput fotografija i drugih vizualnih materijala. U obrazovnom kontekstu, opservacija ima važnu ulogu u praćenju i unapređenju procesa poticanja kreativnosti kod studenata. Prema Pušini (2020), opservacija podrazumijeva sistemsko posmatranje i analiziranje nastavne prakse s ciljem utvrđivanja u kojoj mjeri i na koji način nastavnici implementiraju strategije kreativne pedagogije u radu s djecom. Ova vrsta praćenja predstavlja oblik formativne evaluacije, koja omogućava povratnu informaciju umjerenu ka unapređenju nastavnog procesa i razvoja kreativnih potencijala studenata. Opservacija u ovom kontekstu je dinamičan i refleksivan proces, koji podrazumijeva uključivanje studenata u neposredno iskustvo učenja. Izradom portfolija, studenti svoja opažanja i praktične aktivnosti, kritički promišljaju i vrednuju, te razvijaju vlastite kompetencije za kreativno i refleksivno djelovanje u radu s djecom. Posebno je značajna kolegijalna i mentorska opservacija, kojom se omogućavaju razmjene iskustava između profesora i studenata, te identifikacija učinkovitih pristupa u poticanju kreativnosti. Važnu ulogu imaju opservacijski protokoli, odnosno

struktuirani obrasci koji omogućavaju praćenje ključnih elemenata kreativne nastave, kao što su: postavljanje otvorenih pitanja, poticanje divergentnog mišljenja, osiguravanje podražavajuće klime, uvođenje inovativnih modela, korištenje iskustvenog učenja i slično. Prema Pušini (2020), divergentno mišljenje se oslanja na ideje kao reprezentacije velike generalizibilnosti, koje se odnose na područje osjetljivosti, na individualne kognitivne kapacitete, što potvrđuje instrukcije u procesima ideacije.

Ideacija je kognitivni proces, koji je zastupljen kod profesora i predstavlja intelektualni stil kao integrirajuće i moderirajuće varijable koje imaju određene zahtjeve. Strukturalno je složena i uključuje različite vještine i procese produktivnosti, jedinstvenosti, raznolikosti ideja i transformacije (Pušina, 2020).

Primjena *opservacije* u nastavnim kolegijima doprinosi izgradnji profesionalnog identiteta studenata, razvijajući njihove sposobnosti za teorijsko utemeljenje i praktičnu primjenu znanja u različitim pedagoškim situacijama. *Opservacijom* se podstiče sposobnost analize i evaluacije obrazovne prakse iz više uglova, što doprinosi razvijanju *fleksibilnosti, sposobnosti, generiranju ideja* ka inovativnosti, koja je kao ključna komponenta kreativnog djelovanja u obrazovanju (Pušina, 2020).

Analizom i interpretacijom rezultata može se zaključiti da je poticanje kreativnosti kod studenata složen proces, koji obuhvata niz međusobno povezanih kompetencija, a ključne su: generiranje ideja, fleksibilnost mišljenja, originalnost, inovativnost, sposobnost redirekcije kognitivnih procesa i vještine opažanja kroz sistemsku opservaciju. Pojmovi kao što su *generiranje ideja* ili *fleksibilnost* nisu uvijek jasno navedeni u nastavnim planovima i ishodima učenja, ali se njihova suština jasno očituje kroz različite vrste zadataka, aktivnosti i očekivane ishode rada studenata. Kreativni rad, odnosno *kreativnost*, najčešće se razvija izradom praktičnih zadataka u kojima studenti kreiraju, analiziraju i primjenjuju znanja u novim kontekstima, pri čemu se ohrabruje samostalno i originalno mišljenje. Osmišljavanje novih obrazovnih pristupa na inovativan način uz redirekciju postojećih pristupa, potvrđuju hipotezu H1, jer omogućava studentima kontinuirano unapređenje vlastitog rada i razvoju inkluzivnog i poticajnog obrazovnog okruženja uz primjenu implicitnih i eksplicitnih kreacijskih pojmova. Studenti u okviru obrazovanja se ne razvijaju samo kao prenositelji znanja, već kao aktivni kreatori promjena u savremenom obrazovanju. *Opservacija*, kao oblik formativnog praćenja i refleksije, omogućit će dublje razumijevanje procesa učenja i nastave, te razvoja profesionalnih kompetencija koje će doprinijeti kvalitetnijem praktičom radu

studenta. Studenti pedagogije aktivno se potiču da sudjeluju u procesu učenja, istraživanja, promišljanja i osmišljavanja obrazovnih strategija, koje su primjenjive i prilagodljive različitim kontekstima i potrebama djece.

Na osnovu rezultata možemo zaključiti da ukazuju na značajnu zastupljenost kreacijskih pojmova u implicitnom obliku ciljeva kolegija i ishoda učenja u odnosu na eksplicitne pojmove koji su nedovoljno jasno izraženi. Posebno je važno naglastiti da su ishodi učenja sadržajno bogatiji u pogledu implicitnih pojmova u odnosu na ciljeve kolegija. Ovakva situacija potvrđuje hipotezu H2, te ukazuje na potrebu da se kreativnost kao ključna kompetencija u visokoškolskoj nastavi dodatno naglasi kroz jasnije i eksplicitnije uvrštavanje u nastavne planove i programe.

ZAKLJUČAK

Analiza nastavnih kolegija pokazatelj je da se kreativnost prepoznaje kao poželjna kompetencija koja se najčešće implicitno uključuje kroz formulaciju ciljeva i ishoda učenja koji podrazumijevaju analizu, evaluaciju, primjenu znanja i vještina u novim situacijama, osmišljavanju i izražavanju novih ideja.

Poticanje kreativnosti u visokoškolskoj nastavi predstavlja jedan od ključnih izazova i ciljeva savremenog obrazovanja, a posebno u kontekstu inkluzivnog okruženja koje zahtijeva kontinuiranu inovativnost, kritičko mišljenje i sposobnosti rješavanja kompleksnih izazova. Eksplicitno navođenje kreativnosti u ishodim učenja još uvijek je relativno rijetko, što ukazuje na potrebu za jasnijim konceptualiziranjem i sistemskim uvođenjem pojma kreativnosti u visokoškolske kurikulare. Važnu ulogu ima obrazovno okruženje. Obrazovno okruženje studentima omogućava fleksibilno i poticajno okruženje, koje im omogućava razvijanje vlastitih ideja, vještina i sposobnosti prema kritičkom promišljanju sadržaja.

Kreativnost se može poticati uz jasno postavljene ishode učenja, koji predstavljaju temelj za sistemsko poticanje kreativnosti u visokoškolskoj nastavi. Kreativnost predstavlja integraciju svih odgojno-obrazovnih faza koje doprinose razvoju pojedinca i kvaliteti visokoškolske nastave.

Literatura:

- Andrilović, V. i Čudina-Obradović, M. (1996). Psihologija učenja i nastave. Zagreb: Školska knjiga
- Bašić, S. (2009). Dijete (učenik) kao partner u odgoju: Kritičko razmatranje, *Odgojne znanost*, Zadar: Sveučilište u Zadru, Odjel za pedagogiju, Vol.11., br. 2., str. 27- 43
Dostupno na linku: (<https://hrcak.srce.hr/file/74741>)
- Bratanić, M. (1993). Mikropedagogija: Interkacijsko-komunikacijski aspekt odgoja. Zagreb: Školska knjiga.
- Duffour, B. i Curtis, W. (2012). Studij odgojno-obrazovnih znanosti: Uvod u ključne discipline. Zagreb: EDUCA, Nakladno društvo, d.o.o.
- Fajgelj, S. (2007). Metode istraživanja ponašanja. Beograd: Centar za primenjenu psihologiju.
- Kadum, S. (2019). Divergentno mišljenje u procesu suvremenoga odgoja i obrazovanja. Metodčki ogledi: časopis za filozofiju odgoja, 26(1), 81-98.
Dostupno na Hrcak portalu: <https://hrcak.srce.hr/file/322443>
- Muminović, H. (2013). Odnovi didaktike. Sarajevo: DES doo.
- Mužić, V. (1999). Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja. Zagreb: Educa.
- Pušina, A. (2020). Ljudska kreativnost: psihologijski modeli. Sarajevo: Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu.
Dostupno na linku:
https://ebooks.ff.unsa.ba/index.php/ebooks_ffunsa/catalog/view/43/42/172
- Pušina, A. (2020). Navođenje na kreativnost: psihologijski fundamenti. Sarajevo: Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu.
Dostupno na linku:
https://ebooks.ff.unsa.ba/index.php/ebooks_ffunsa/catalog/view/46/45/184
- Pušina, A. (2014). Stil u psihologiji: teorije i istaživanja. Sarajevo: Filozofski fakultet u Sarajevu.
Dostupno na linku:
https://ebooks.ff.unsa.ba/index.php/ebooks_ffunsa/catalog/view/23/22/91

- Slatina, M. (1959). Nastavni metod. Sarajevo: Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu
- Stojak, R. (1990). Metoda analize sadržaja. Sarajevo: Institut za proučavanje nacionalnih odnosa, Sarajevo DP „Grafičar“ Tuzla
- Vizek-Vidović, V. i sur. (2003). Psihologija obrazovanja. Zagreb: IEP- VERN.
- Vukasović, T. (2001). Didaktika. Zagreb: Školska knjiga.
- Žugaj, M., Dumičić, K. i Dušak, V. (2006.). Temelji znanstveno istraživačkog rada (metodologija i metodika), Varaždin, TIVA.